

**РУТ ТУРЫНТА КИТАП
ЭСТЕР ТУРЫНТА КИТАП**

**КНИГА РУФИ
КНИГА ЕСФИРИ**

**РУТ ТУРЫНТА КИТАП
ЭСТЕР ТУРЫНТА КИТАП**

**себертатар телентә
параллель рус тексты пелән**

**КНИГА РУФИ
КНИГА ЕСФИРИ**
**на сибирскотатарском языке
с параллельным русским текстом**

Иске Йасманың телмәцләү институты
Мәскәү
2022

Рут турынта китап,
Эстер турынта китап
себертатар телентә
параллель рус тексты пелән

Книга Руфи, Книга Есфири
на сибирскотатарском языке
с параллельным русским текстом

Рәсем йасауцы: Мария Адамова
Художница: Мария Адамова

Иске Йасманың себертатар теленә телмәцләү
электрон версияләрен
Иске Йасманың телмәцләү Институты
сайтынта тапкалы пулаты:
<http://ibt.org.ru/ru/media?id=SBT>

The books of Ruth and Esther, taken from the
Holy Bible, New Russian Translation™
Copyright © 2006, 2010, 2012, 2014 by Biblica, Inc.
Used with permission. All rights reserved worldwide.

“Biblica”, “International Bible Society” and the Biblica Logo are trademarks
registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc.
Used with permission.

Святая Библия, Новый Русский Перевод™
© Biblica, Inc., 2006, 2010, 2012, 2014

Используется с разрешения. Все права защищены по всему миру.

Көрмәтле уғыуцылар!

Сеснең кулығыста Поронко Уасыйаттан ике китап, «Рут» әм «Эстер». Поронко Уасыйат пергә Йаңа Уасыйат пелән Иске Йасмаға керәтеләр. Пөтөн тонйаның кешеләре пы китапны пашкалартан кәнерәк пеләтеләр тә, уғыйтылар та. Алла ницек тонйа әм кешеләрне парлыкка килтергән, ницек йәбрәй калыкны сайлап алған әм ницек аңа Үсен ацкан турынта, Поронко Уасыйатта әйтелгән.

«Рут» әм «Эстер» китапларынта катын кешеләр перенце урынта, аның өцөн пы китаплар Иске Йасманың айырым пашкалартан торатылар.

Рут турынта китапта, кацан Исраилтә кәкимләр пашта торғаннар (XIV–XI касырларта йаңа эра алтынта), ул уакытта пулған кәлләр турынта әйтелгән. Моапның йәш катын, үсенә йәбрәй ире үлгән сун, Наймина кәйнәсенә искитәрлек көрмәт итәте тә аның пелән йат илгә параты. Анан сун китапта ницек Алла пы Рутның йакшы эше өцөн рәғим-шәпкәт итәте әм ул Исраилнең сур патшасы Таутның төп инәләрнең пере пулууы турынта әйтеләте.

Эстер турынта китапта, Персийә-Мидийә тәүләте уакытларынта (V касырта йаңа эра алтынта) йәш йәбрәй кыс Эстер кысык кәлләртә патшабикә пулууы турынта әйтелгән. Ул уакытларта тәүләтнең йерләре Индийәнең цит пуйларынан алып, Мисырғацак пулған, әм йәбрәйләр персләргә пуйсынканнар. Йәбрәйләрнең тине тә, кәтәтләре тә пашка калыклартан айырым пулған, аның өцөн аларның кән тошманнары пулған. Менә кәсер тә Каман, патшалыкта икенце кешесе, пөтөн йәбрәй калыкны кырып пөтөргәле уйлап қуйаты. Эстер патшабикә кыйын сайлаута тораты, тирән ағыллык, күнкәннек әм кыйыулык күргәсәте, әм пөтөн йәбрәй калыкның йасмышына йоғонтойто.

Пес өмәтләнәбес, пы кыска китаплар пелән танышыу пөтөн Иске Йасмаға кысығығысны тыутырыр.

Иске Йасманың телмәцләү институты үсенә рәкмәтләрен пелтерәте телмәцләргә, редакторларға, әм пөтөн кешеләргә, кем пы пасманы эсерләгән.

Телмәцләү текстенең электрон версийәсен институтның сайтынта (ibt.org.ru) тапкалы пулаты.

Дорогой читатель!

У вас в руках две книги Ветхого Завета – «Книга Руфи» и «Книга Есфири». Ветхий Завет вместе с Новым Заветом составляет Священное Писание (Библию). Эту книгу люди на земле знают и читают больше, чем какой-либо другой текст. Ветхий Завет рассказывает о том, как Бог сотворил весь мир и людей, а также о том, как Он избрал еврейский народ и как Он открывал Себя ему.

Книги «Руфь» и «Есфирь» отличаются от остальных книг Священного Писания тем, что главными действующими лицами в них являются женщины.

В книге о Руфи рассказывается о событиях, которые произошли в то время, когда Израилем руководили судьи (в XIV–XI вв. до н. э.). Молодая женщина из Моава после смерти своего мужа-еврея проявляет необычную заботу о своей свекрови Ноеминь и идет с ней в незнакомую ей страну. Далее рассказывается о том, как за это доброе дело Бог благословляет Руфь и она становится одной из прародительниц великого царя Израиля Давида.

В книге о Есфири рассказывается о том, как во времена Персидско-Мидийской империи (в V в. до н. э.) молодая еврейка Есфирь при необычных обстоятельствах становится царицей. В то время империя владела всеми территориями от границы Индии и до Египта и евреи жили в подчинении у персов. Религия и традиции евреев отличались от обычаев других народов, и из-за этого у них было много врагов. Вот и сейчас второй человек в царстве, Аман, решает погубить весь еврейский народ. Царица Есфирь стоит перед трудным выбором, проявляет мудрость, покорность и решимость и влияет на судьбу всего еврейского народа.

Мы надеемся, что знакомство с этими небольшими книгами Ветхого Завета пробудит у читателя интерес к Священному Писанию в целом.

Институт перевода Священного Писания приносит благодарность переводчикам и редакторам, а также всем, кто содействовал подготовке этого издания.

Текст перевода в электронном формате можно найти на сайте ИПБ (ibt.org.ru).

Рут турынга китап
Книга Руфи

Элимелех кэйлэсенен Моапта йэшәүе

1 ¹Кацан Исраилтә пашлыклар утырған уакытта илтә ацлык пашлан-кан. Пер кеше үсенен катыны, ике паласы пелән Иутейәнен Петлехем торатан Моап талаларға күценеп киткәннәр. ²Ул кешенен исеме Элимелех пулған, катынының — Наймина, ә палаларының — Махлон әм Килион. Алар Иутейәтә ураннышқан Петлехемнән йепраталылар пулған. Алар Моап талаларға килеп, анта йәшәгәннәр.

³Найминаның ире Элимелех үлгән суң, Наймина ике паласы пелән калған. ⁴Алар Моап калыкның катыннарға өйләнкәннәр. Перенцесенен исеме Орупа, икенцесенен — Рут. Перәй ун йелтән суң, ⁵Махлон пелән Килион үлгәннәр. Наймина ирсес тә паласыс та калған.

Элимелех с семьей в Моаве

1 ¹В дни, когда правили судьи, в стране случился голод, и один человек из Вифлеема в Иудее вместе со своей женой и двумя сыновьями отправился жить в страну Моав. ²Этого человека звали Элимелех, его жену — Ноеминь, а двоих его сыновей — Махлон и Хилеон. Они были еффрафяне из Вифлеема, что находится в Иудее. Они пришли в Моав и жили там.

³Элимелех, муж Ноемини, умер, и она осталась с двумя сыновьями. ⁴Они женились на моавитянках — одну из них звали Орфа, а другую Руфь. После того как они прожили там около десяти лет, ⁵Махлон и Хилеон тоже умерли, и Ноеминь осталась без своих сыновей и мужа.

Наймина Рут килене пелән Петлехемкә кайтаты

⁶ Наймина Моап талаларта пулғантә, аңа кәбәр йеткән – РАППИ үсенең калығына пулышкан, аңа асык пиргән. Ул уакытта Наймина үсенең киленнәре пелән, Моап талаларнан цығып өйгә кайткан. ⁷ Наймина ике киленнәре пелән йәшәгән өйләренән цығып киткәннәр. Алар йулта пулғантә, Иутейә йергә кайткан цақларынта, ⁸ Наймина пылай әйткән ике киленнәренә:

– Кайтың үсегеснең инәләрегеснең өйөнә. Ницек сес үсегеснең үлгән ирләрегескә рәғим пултығыс, ницек миңә рәғим иттегес, алай ук сескә РАППИ рәғимлек пирсен. ⁹ РАППИ сескә йаңатан кейәүгә цығып, йаңа өйтә тыныцлык тапкалы пулышлык пирсен.

Ул киленнәрен үбеп алты. Алар ағырып сыктап киттеләр, ¹⁰ кайнасына әйттеләр:

– Пес синең пелән пергә Ихудаға китәбес.

¹¹ Наймина киленнәренә:

– Кысларым, өйөгөскә кайтың. Ник сескә минең пелән парғалы? Инте минең пала пулмайты сескә өйләнәтеген. ¹² Өйөгөскә кайтың, минең кысларым! Минең тың йәшем оло тағын та кейәүгә цыккалы. Әгәр тик

Ноеминь с невесткой Руфь возвращаются в Вифлеем

⁶ Услышав в Моаве, что Господь пришел на помощь Своему народу, дав им пищу, Ноеминь со своими снохами приготовилась вернуться домой. ⁷ Вместе со своими снохами она покинула место, где жила, и отправилась в дорогу, которая должна была привести их обратно в землю Иуды.

⁸ Ноеминь сказала своим снохам:

– Возвратитесь каждая в дом своей матери. Пусть Господь будет милостив к вам, как вы были милостивы к вашим умершим и ко мне. ⁹ Пусть Господь даст каждой из вас найти пристанище в доме у нового мужа.

Она поцеловала их, и они громко заплакали ¹⁰ и сказали ей:

– Мы вернемся с тобой к твоему народу.

¹¹ Но Ноеминь сказала:

– Возвратитесь домой, мои дочери. Зачем вам идти со мной? Разве у меня будут другие сыновья, которые смогут стать вам мужьями? ¹² Возвратитесь домой, мои дочери; я уже слишком стара, чтобы у меня был другой муж.

уйлап паксам та, миңең өмөтөм эле пар тип, әгәр пөгөн төннә ук мин ир пелән пулсам, ¹³анан суң пала тапсам, ә сескә аларны үсеп цығыуын көткәле мә? Инте аның өчөн сескә кейәүгә цыкмағалы ма? Йук, кысларым. Минең кайғым сескә тың ауыр пулаты. РАППИ миңә каршы пулты.

¹⁴Алар йанатан үгереп сыкташып киттеләр. Орупа кайнасын үбеп алты та, аның пелән кушлашты. Ә Рут аңа йәбешеп калты.

¹⁵Наймина Рутка:

– Карап пак, синең килентәшең үсенең калығына та үсенең котайларына кайтаты. Син тә аның пелән кайт, – тите.

¹⁶Рут пылай тип әйтте:

– Мине кыстама сине калтырғалы та ташлап синән киткәле. Кайта син парсаң – анта мин тә парырым. Кайта син йәшәсәң – анта мин тә йәшәрәм. Синең калығың – миңең калығым пулыр. Синең Аллаң – миңең Аллам пулыр. ¹⁷Кайта син үлсәң – анта мин тә үлерем, анта күмелерем. Песне үлем кенә айырыр. Ә пы пылай пулмаса, мине РАППИ йаса итсен.

Даже если бы я думала, что у меня еще есть надежда, — даже если бы этой ночью я была с мужем, а потом родила сыновей, — ¹³ разве вам можно ждать, пока они вырастут? Можно ли вам оставаться все это время незамужними? Нет, мои дочери. Моя горечь слишком тяжела для вас, потому что рука Господня обратилась против меня!

¹⁴ И тут они снова громко заплакали. И Орфа поцеловала свою свекровь на прощание, но Руфь осталась с ней.

¹⁵ — Смотри, — сказала Ноемиль, — твоя невестка возвращается к своему народу и своим богам. Возвращайся и ты с ней.

¹⁶ Но Руфь ответила:

– Не уговаривай меня покинуть тебя или отвернуться от тебя. Куда пойдешь ты, туда и я, и где ты остановишься, там остановлюсь и я. Твой народ будет моим народом и твой Бог — моим Богом. ¹⁷ Где умрешь ты, умру и я, и там буду похоронена. Пусть Господь сурово накажет меня, если что-нибудь кроме смерти разлучит меня с тобой.

¹⁸ Наймина Рутның үсенеңкесентә тороуын аңнаты, аның өчөн кыстауын куйты.

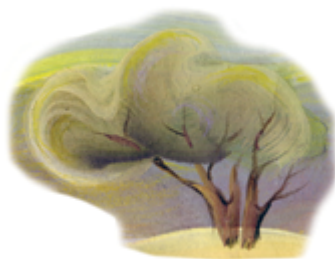
¹⁹ Ике катын Петлехемкә атлап киттеләр. Петлехемкә йеткәц, антағы калык кайнашып китте.

– Пы Наймина ма? – кыцкыртылар катыннар. ²⁰ Наймина аларға:

– Сес мине Наймина тип атамаң, Мара* тип әйтең. Көцлө Алла минең тормошомно тың ацы кылты. ²¹ Мин пай мынан киттем, ә РАППИ мине пер нимәсес кайтарты. Ник мине Наймина тип атағалы? РАППИ минә күрәцәк күртерте. Көцлө Алла мине пәлэгә калтырты.

²² Менә пылай Наймина пергә моаплы Рут килене пелән Моап талалартан кайтты. Алар Петлехемкә арпа уратығын пашлаған уакытта килтеләр.

* ^{1:20} Поронко йәбрәйләрнең телентә «Наймина» исемнең мәғнәсе «сөйкөмнө», ә «Мара» – «ацы».

¹⁸ Когда Ноеминь поняла, что Руфь твердо решила идти с ней, она перестала ее уговаривать.

¹⁹ И обе женщины пошли дальше, пока не пришли в Вифлеем. Когда они пришли в Вифлеем, весь город пришел в движение из-за них, и женщины восклицали:

– Неужели это Ноеминь?

²⁰ – Не зовите меня Ноеминь, – сказала она им. – Зовите меня Мара, потому что Всемогуший сделал мою жизнь очень горькой. ²¹ Я вышла отсюда в достатке, но Господь вернул меня обратно ни с чем. Зачем звать меня Ноеминь? Господь заставил меня страдать; Всемогуший навел на меня беду.

²² Так Ноеминь вернулась из Моава с моавитянкой Руфью, своей снохой. Они пришли в Вифлеем в начале жатвы ячменя.

Рут Поасның кырасынта

2 ¹ Ир йағынан Найминаның ир тыуғаны Поас исемле кеше пулған. Ул Элимелехнең тоғомонан исемне кеше пулған.

² Моаплы Рут Найминаға:

– Кем миңә йакшы пулса, мин ул кешенең кырасынта пашаклар йыйғалы парайым, – тите.

Наймина:

– Пар, кысым.

³ Рут китте, уракцыларның суңынан парып, калған пашаклар кырата йыйып пашлаты. Пылай пулты, пы кыра Элимелех тоғомоноң кеше Поасныңкы пулған.

⁴ Пы уакытта Поас Петлехемнән килгән ите. Ул уракцыларға:

– РАППИ сескә пулышсын! – тите. Алар Поаска:

– РАППИ сиңә рисалык пирсен!

Руфь на поле Боаза

2 ¹ У Ноемини был родственник со стороны мужа из того же клана, что и Элимелех, богатый и влиятельный человек, по имени Боаз.

² Руфь моавитянка сказала Ноемини:

– Отпусти меня в поля, подбирать оставшееся зерно за тем, в чьих глазах найду расположение.

Ноеминь сказала ей:

– Иди, моя дочь.

³ Она вышла и начала подбирать в полях за жнецами. И случилось так, что она пришла на ту часть поля, которая принадлежала Боазу из клана Элимелеха.

⁴ Как раз тогда из Вифлеема пришел Боаз и приветствовал жнецов:

– Пусть будет с вами Господь!

– Благослови тебя Господь, – откликнулись они.

⁵Поас йәш кесмәтцетән, уракцыларның пашлығынан, сураты:

– Кемнең ул йәш катыны?

⁶Йәш кесмәтце, уракцыларның пашлығы:

– Пы катын моаплы. Ул Моап талалар йактан Наймина пелән килгән.

⁷Ул минән сурап алты, йарайты ма аңа уракцыларның сыртынан қалған ашлыкның пашакларын йыйғалы. Ул кыраға иртәтән килеп қуйты, пы уакыткаца әле мынта. Ул өйтә пырас кына тим алған.

⁸Поас Рутка пылай тип әйтте:

– Кысым, тыңнап тор мине. Син пашка кыраға пашаклар йыйғалы парма, мынан пашка йергә цығып китмә. Минең кесмәтце катыннар пелән кал мынта. ⁹Кәсәт, кайсы кырата минең кесмәтцеләрем урак урыйтылар. Син аларның суңынан йөрө. Мин үсемнең кесмәтцеләремә сине теймәгәле пойортом. Сыусасаң, сыуны күсәләртән парып эц, алартан минең кесмәтцеләрем эцәте.

¹⁰Рут пашын әйеп, питен йергә тейтереп, әйтте:

– Ник мин синең алтыңта рәғимлек алтым? Ник син миңә, йат илтән килгән кешегә, йакшы пуласың?

⁵Боаз спросил старосту своих жнецов:

– Чья та молодая женщина?

⁶Староста ответил:

– Это та моавитянка, что вернулась из Моава с Ноеминью. ⁷Она сказала: «Пожалуйста, позволь мне подбирать колосья следом за жнецами». Она пришла на поле и находится здесь с утра до этого времени; мало бывает она дома.

⁸Боаз сказал Руфи:

– Послушай меня, моя дочь. Не ходи подбирать на другое поле и не удаляйся отсюда. Оставайся здесь с моими служанками. ⁹Смотри, на каком поле жнут мои слуги, и держись вместе с моими служанками. Я велел своим слугам не трогать тебя. И всякий раз, когда ты захочешь пить, иди и пей из кувшинов, которые наполняют мои слуги.

¹⁰Она поклонилась, коснувшись лицом земли, и воскликнула:

– За что ты так добр ко мне, почему ты проявляешь такую заботу о чужестранке?

¹¹ – Миңә синең турынта кешеләр кәпләтеләр, синең ирең үлгәц, кайнаңа нимә кылғаныңны, үсеңнең инә-атаңны, иленне калтырып мынта анан алта пелмәгән калыкка йәшәгәле килгәнеңне. ¹² РАППИ синең эшләрең өцөн сине пуләкләсен. РАППИтән, Израилнең Алласынан, синә тула пүләк пулсын. Ник тисәң син Анан ышыклык урын эстәп килтең, кош канатларның астынта шигелле, – цауап пирте Поас.

¹³ Рут аңа әйтте:

– Куцам, мин синән рәғимлек алам тип өмөтләнәм. Син минең пелән үсеңнең кесмәтцең пелән йомшак кәпләшеп, минең күнелемне күтәртең. Алай та мин синең пер кесмәтце катынына та тормайым.

¹⁴ Төшкө ашта Поас Рутка әйтте:

– Кил мынта. Итмәкне ал, уксуска манып аша.

Рут уракцыларның йаннарына утырғац, Поас аңа курылған арпа ашағалы пирте. Ул туйғынца ашанты, ә пырас ашы калты. ¹⁵ Анан суң өстәлтән тороп, тағын цығып киткән, төшкән пашакларны йыйғалы. Поас үсеңнең кесмәтцеләренә пойорто:

¹¹ Боаз ответил:

– Мне рассказали обо всем, что ты сделала для своей свекрови после смерти твоего мужа: как ты оставила отца и мать и свою родину и пришла жить к народу, которого ты прежде не знала. ¹² Пусть Господь воздаст тебе за то, что ты сделала. Да получишь ты богатую награду от Господа, Бога Израиля, к Которому ты пришла, чтобы найти прибежище под Его крыльями.

¹³ – Да буду я и дальше находить милость в твоих глазах, мой господин, – сказала она. – Ты утешил меня и говорил с твоей служанкой по-доброму, несмотря на то что я не стою ни одной из твоих служанок.

¹⁴ Во время обеда Боаз сказал ей:

– Подойди сюда. Возьми хлеб и обмакивай его в уксус.

Когда она села рядом со жнецами, он предложил ей жареного зерна. Она съела столько, сколько хотела, и еще осталось. ¹⁵ Когда она встала, чтобы подбирать дальше, Боаз приказал своим слугам:

– Сес аны рәнцетмән, ул көлтәләр арасынта йыйсын. ¹⁶Атай аңа пәйләмнәртән пашакларны ташлаң, аңа калтырын йыйғалы, аны орошман та.

¹⁷Пылай итеп Рут кицкәцә кырата пашаклар йыйған. Анан суң ул арпаны тарттырған, арпа капцыкның йартысына* йеткән. ¹⁸Ул аны күтәреп тораға киткән. Кайнасы киленнең кән йыйыуын күрте. Рут кайнасына төштән калған ашын цығарып пирте.

¹⁹Кайнасы:

– Син пөгөн кайта йыйтын, кайта эшләтең? Кем сине пылай катерләгән, ул кеше игелеген күрсен, – тите.

Рут кайнасына әйтте, кемтә ул эшләгән:

– Ул кешенең, кемтә мин пөгөн эшләтем, исеме Поас, – тите.

²⁰Наймина килененә пылай әйтте:

– РАППИ ул кешегә игелеген пирсен. Ул тереләрне тә, үлгәннәрне тә рәғимлексес калтырматы.

* ^{2:17}Поронко йәбрәйләрнең телентә «пер эфа», йегермә ике литр цамалап үлцәү.

– Даже если она будет собирать среди снопов, не обижайте ее. ¹⁶Наоборот, отбрасывайте для нее колосья из вязанок и оставляйте ей подбирать, и не попрекайте ее.

¹⁷И так Руфь подбирала на поле до вечера. Когда она вымолотила ячмень, который собрала, получилось около эфы. ¹⁸Она принесла его в город, и ее свекровь увидела, как много она собрала. Еще Руфь вытащила и дала ей то, что осталось у нее после обеда.

¹⁹Свекровь спросила ее:

– Где ты собирала сегодня? Где ты работала? Пусть будет благословен тот человек, который позаботился о тебе!

Руфь рассказала своей свекрови, у кого она работала.

– Человека, у которого я сегодня работала, зовут Боаз, – сказала она.

²⁰– Благослови его Господь! – сказала Ноеминь своей снохе. – Он не оставил без милости ни живых, ни умерших.

Анан суң Наймина аңа пылай тип әйтте:

– Ул пескә йакын кеше. Ул песне йаклайтығын* тыуғаннартан пересе.

²¹Моаплы Рут әйтте:

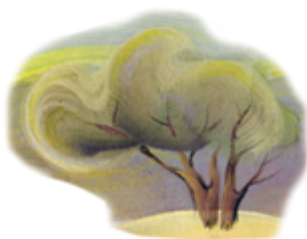
– Ул миңә ашлыкны йыйып пөтөрмәгәнцә, үсенәң кесмәтцеләре пелән калғалы рөксәт итте.

²²Наймина Рут килененә:

– Анысы йакшы, кысым, син аның кесмәтце катыннары пелән йөрөйсөн. Пашка кыраларта сине рәнцетерләр ите.

²³Арпа пелән потай урақ урыу пөтмәгәнцә, Рут, ашлык йыйып, Поасның кесмәтце катыннары йанынта пулты. Ул уакытта үсенәң кайнасынта йәшәте ите.

* 2:20 Йаса пуйынца, йакын тыуған (аны «котолоуцы» тип әйткәннәр) тыуғанын йерен сатып алғалы тейеш пулған, кацанта ана кәрәк пулған саткалы, ә тыуғаны паласыс үлсә, ул уакытта «котолоуцы» аның катынына өйләнкәле тейеш пулған. Ул уакытта аларның перенце тыуған палалары үлгән тыуғанның паласы, мерәс алыуцы тип исәпләнкән.

Затем прибавила:

– Этот человек с нами в близком родстве.

²¹Руфь моавитянка сказала:

– Он даже сказал мне: «Оставайся с моими работниками до тех пор, пока они не закончат убирать все мое зерно».

²²Ноеминь сказала своей снохе Руфи:

– Это хорошо, моя дочь, что ты будешь ходить с его служанками, потому что на чьем-нибудь другом поле тебя могли бы обидеть.

²³Руфь держалась со служанками Боаза и подбирала колосья, пока не кончилась жатва ячменя и пшеницы. А жила она у своей свекрови.

Рут Поасның пелән күрешкәле ыртынка параты

З ¹Пер көн Рутның кайнасы Наймина пылай тип әйтте:
– Кысым, сиңә йакшы пулсын өчөн, мин тейеш түгел мә пашка урын тапкалы? ²Әллә, Поас, кемнең кесмәтце катыннары пелән син эшләтең, пескә тыуған түгел мә? Пөгөн кицен ул ыртынта арпаны йелтәтәте. ³Пар, йыуын, йыслы майлар пелән йышын, йакшы кейеменне кей. Пар ыртынка, алайта ул эцеп-ашап пөтмәгәнцә, аның күсенә күренмә. ⁴Күреп куй урынын, калай ул йататы. Анан суң пар анта, йапманы аяк йағынан ацып йат. Ул сиңә әйтер, нимә кылғалы.

⁵Рут аңа:

– Мин сиңә әйткәнәңцә кылырым, – тите.

⁶Рут ыртынка парып, нимәне аңа кайнасы әйткән, кылты.

⁷Поас ашаты-эцте, күңелен ацты. Ул моғолның цитенә йатты. Рут тының кына йанына килеп, йапманы ацып йатты. ⁸Төн уртата Поас оцоп төштө, айланкан цакта аяк төптә йаткан катынны күреп пәрте.

Руфь идет на ток увидеться с Боазом

З ¹Однажды ее свекровь Ноемиль сказала ей:
– Моя дочь, не должна ли я постараться найти тебе пристанище, чтобы тебе было хорошо? ²Разве Боаз, со служанками которого ты была, нам не родственник? Сегодня вечером он веет ячмень на току. ³Итак, вымойся, помажься ароматными маслами и надень свои лучшие одежды. Иди на гумно, но не показывайся ему до тех пор, пока он не закончит есть и пить. ⁴Когда он ляжет, заметь место, где он лежит. Потом иди, открой покрывало у его ног и ляг. Он скажет тебе, что делать.

⁵– Я сделаю все, как ты говоришь, – ответила Руфь.

⁶Она пошла на ток и сделала все, что сказала ей сделать ее свекровь.

⁷Когда Боаз закончил есть и пить и пришел в хорошее настроение, он пошел и лег у дальнего угла скирды. Руфь тихо подошла, открыла покрывало у его ног и легла. ⁸В полночь он вздрогнул, повернулся и обнаружил женщину, лежащую у его ног.

⁹ – Кем син? – тите.

– Мин Рут, сиңең кесмәтсең. Кейеменнең оцо пелән мине йап. Син йакын тыуған, песнең йаклауцыбыс, – тите Рут.

¹⁰ – РАППИ сиңә игелеген пирсен, кысым, – Поас цауап пирте. – Сиңең кәсер генә кылғаның алтта кылғаныңнан йакшы. Син йәш ирләрнең суңынан, пай ма алар, йарлы ма, кыуышматың. ¹¹ Инте син, кысым, куркма. Мин сиңең өцөн, нимә син сурасаң та, кылырым. Минең тората сиңеңке рәтле пулыуыңны әрбер кеше пеләте. ¹² Мин сиңең йакын тыуғаның пулсам та, минән йакынарақ та тыуғаның пар. ¹³ Пы төн син мынта кал, ә иртәгесен ул сиңең йаклауцы пулғысы килсә – пулсын! Әгәр ул сиңең йаклауцы пулғысы килмәсә, мин РАППИнең йанынта үектә пирәм – мин пулырым. Иртәгәцә мынта йокла, – тите Поас.

¹⁴ Рут Поасның аяк йанынта иртәгәцә йатты. Ә ул уакыткаца, кацан пер кеше икенце кешене айырып пашлайты, Рут тороп китте. Поас үсенәңцә уйлаты: «Ицкем пелмәсен ыргынта катын пулғанын».

⁹ – Кто ты? – спросил он.

– Я твоя служанка Руфь, – сказала она. – Простри надо мной край твоей одежды, ведь ты один из наших ближайших родственников, несущих ответственность за нас.

¹⁰ – Благослови тебя Господь, моя дочь, – ответил он. – Это доброе дело больше того, которое ты сделала прежде: ты не стала бегать за молодыми мужчинами – ни за богатыми, ни за бедными. ¹¹ И теперь, моя дочь, не бойся. Я сделаю для тебя все, о чем ты просишь. Весь мой город знает, что ты достойная женщина. ¹² Хотя я и близкий родственник, есть родственник еще ближе меня. ¹³ Оставайся на ночь здесь, а утром, если он захочет быть вашим покровителем, то хорошо – пусть будет. Но если не захочет, то верно, как то, что жив Господь, это сделаю я. Спи здесь до утра.

¹⁴ И она лежала у его ног до утра, но встала рано, до того, как один человек мог распознать другого. Боаз сказал про себя: «Пусть никто не знает, что на гумно приходила женщина».

¹⁵ – Пир миңә үсеңнең йапкыцыңны. Ошлап тор аны, – тите Поас.
Рут йапкыцны тигесләнтерте, ә Поас аңа алты үлцәү арпа който. Йөкнө иңсәгә салғалы пулышты. Анан суң ул тораға кайтты.

¹⁶ Рут кайнасына кайткац, Наймина анан сураты:

– Ницек пулты, кысым?

Рут пөтөн нимәне кәпләп пирте, нимә аңа Поас кылты. ¹⁷Тағын та әйтте:

– Тағын та, Поас миңә алты үлцәү арпа пирте. «Кайнана пуш кул кайтма», – тите.

¹⁸ Наймина пылай тип цауап пирте:

– Кысым, инте көтөп тор. Ницек пөтөүен, осак түгел пелерсен. Пы кеше пөгөн ук эшен кылып пөтмәгәнцә, тыныцланмас.

¹⁵ Он сказал ей:

– Поддай мне свою накидку, которая на тебе, и держи ее.

Когда она сделала это, он высыпал в накидку шесть мер ячменя и помог ей закинуть ношу на плечи. После этого он вернулся в город.

¹⁶ Когда Руфь пришла к своей свекрови, Ноеминь спросила:

– Ну как, моя дочь?

И она рассказала ей обо всем, что сделал для нее Боаз, ¹⁷и прибавила:

– Он дал мне эти шесть мер ячменя, сказав: «Не возвращайся к своей свекрови с пустыми руками».

¹⁸ Ноеминь сказала:

– Подожди, моя дочь, пока не узнаешь, чем все закончится. Ведь этот человек не успокоится, пока сегодня же не решит дела.

Поас Рутка өйләнәте

4 ¹Поас пырастан суң тораның капка йағына парып утырты. Ул уакытта тыуғаны усып параты ите. Поас аның турынта Рутка кәпләгән. Поас аңа пылай тип әйтте:

– Тусым, поролып мынта утырып тор.

Ул кеше тукталып, йанына утырты.

²Поас тораның ун аксағалларны цағырты. Аларға әйтте:

– Утырың мынта.

Алар утыртылар. ³Анан суң ул әйтте тыуғанына:

– Моап талалартан кайткан Наймина песнең тыуғаныбысның Элимелехнең йерен сататы. ⁴Мин уйлатым, син мының турынта пелгәле тейеш. Ул йерне син мынта йыйылған кешеләрнең, минең калығымның аксағалларның йанынта алғалы йарайты. Сатып пулсаң – сатып ал, ә син сатып алмасаң, минә әйт, ул уакытта мин пелерем. Пы йергә сиңең перенце какың пар. Минең какым синән суң.

– Мин аны сатып алырым, – ул әйтте.

Боаз женится на Руфи

4 ¹А Боаз тем временем направился к городским воротам и сел там. Когда родственник, о котором он говорил, проходил мимо, Боаз сказал: – Сверни сюда, мой друг, и присядь.

Тот свернул и сел.

²Боаз взял десять человек из старейшин города и сказал им:

– Сядьте здесь.

И они сели.

³После этого он сказал тому родственнику:

– Ноеминь, которая вернулась из Моава, продает участок земли, что принадлежал нашему родичу Элимелеху. ⁴Я подумал, что должен довести это до твоего сведения и предложить тебе купить его в присутствии тех, кто сидит здесь, и в присутствии старейшин моего народа. Но если ты не купишь, скажи мне, чтобы я знал. Ведь у тебя первоочередное право сделать это, а я – за тобой.

– Я выкуплю его, – сказал он.

⁵Поас анан суң пылай тип әйтте:

– Ул кыра Найминатан алған көнтә, син моаплы Рутка, үлгән тыуғаныбысның катынына, өйләнкәле тейеш. Ул уакытта үлгән тыуғаныбысның йере аның исементә калыр.

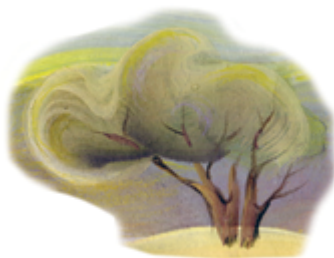
⁶Ә ул кеше пылай тип әйтте:

– Алай пулғац, мин ул йерне сатып алалмайым. Мин үсемнең малыма сарар килтергәле курғам. Мин сатып алалмайым. Усең сатып ал.

⁷Исраилтә ул саманнарта мынтайын этәт пулған, сатып алыуны раслау өцөн, ул кеше, кем үсенәң какын пашка кешегә пиргән, аяғынан аяк кейемен цицеп ана пиргән. Пы нимә Исраилтә сатып алыуның төрөслөгөн пелтергән.

⁸Тыуғаны Поаска:

– Син усең сатып ал, – тите тә аяк кейемен цицте.

⁵Тогда Боаз сказал:

– В тот день, когда купишь землю у Ноемини, ты также должен будешь жениться на моавитянке Руфи, вдове покойного, чтобы, когда у вас родится сын, собственность на землю осталась за семьей покойного.

⁶Но родственник сказал:

– В таком случае я не могу выкупить этот участок, потому что я подвергну опасности свое собственное имение. Выкупай лучше сам, а я не могу этого сделать.

⁷(В прежние времена в Израиле, чтобы выкупить или передать права на собственность, один из участников сделки снимал свою сандалию и отдавал ее другому. Такой в Израиле был обычай узаконивать сделку.)

⁸Родственник сказал Боазу:

– Покупай сам.

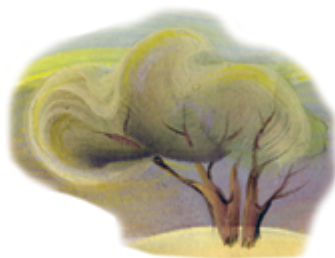
И снял свою сандалию.

⁹Ә Поас йыйылған кешеләргә тә, аксағалларға та пылай әйтте:

– Пөгөн сес кыуа пултығыс. Мин Найминатан Элимелехнеңке, Килионноңко, Махлонноңко пөтөн нәрсәсен сатып алтым. ¹⁰Тағын та, мәрғүмнең йерен саклап калыу өцөн, үсенәң тоғомонта та тыуған торасынта исеме йуғалмау өцөн, мин моаплы Рутны, үлгән Махлонноңко катынын, үсемә алтым. Пөгөн сес кыуа пултығыс.

¹¹Анан суң аксағаллар та, тораның капка пуйынта йыйылған пашка кешеләр пөтөнөсә тә әйттеләр:

– Пөгөн пес кыуа пултык. РАППИ синең өйөңә кергән катыныңа, Исраилнең өйөн короуцы Рахилйә әм Лийә шигелле, кән пала пирсен. Йепратата пайлыкны, Петлехемтә намусны ал. ¹²РАППИ сиңә пы йәш катыннан пиргән нәсел аша синең тоғомоң Памар Иутейәгә тапқан Парец тоғом шигелле пулсын.

⁹Тогда Боаз объявил старейшинам и всему народу:

– Сегодня вы свидетели того, что я купил у Ноемини все, что принадлежало Элимелеху, Хилеону и Махлону. ¹⁰Еще я приобрел моавитянку Руфь, вдову Махлона, себе в жены, чтобы сохранить землю за семьей покойного, чтобы его имя не исчезло среди его родичей и от ворот его родного города. Вы сегодня свидетели!

¹¹Тогда старейшины и все, кто был у ворот, сказали:

– Мы свидетели. Пусть Господь сделает плодovитой женщину, которая входит в твой дом, подобно Рахили и Лии, которые вместе возвели дом Израиля. Приобретай богатство в Ефрафе и славься в Вифлееме. ¹²Пусть через потомство, которое Господь даст тебе от этой молодой женщины, твой род уподобится роду Парца, которого Фамарь родила Иуде.

Таутның сачарасы

¹³ Менә ницек Поас Рутка өйләнте. Ул аның пелән йатты, ә РАППИ пулышлык пирте корсакланкалы. Рутның паласы тыуты. ¹⁴ Катыннар Найминаға әйттеләр:

– РАППИгә шөкөр, сине нәселсес калтырматы. Ул Исраилтә күренекле кеше пулсын! ¹⁵ Ул сиңең тормошоңно йаңартыр, картайғаныңта сине карар. Аны сине йараткан киленең тапты. Ул сиңә йете палатан та йакшы.

Родословная Давида

¹³ Так Боаз взял Руфь, и она стала его женой. Он лег с ней, и Господь дал ей забеременеть, и она родила сына.

¹⁴ Женщины говорили Ноемини:

– Слава Господу, Который не оставил тебя сегодня без наследника, который будет заботиться о тебе. Пусть мальчик прославится в Израиле!

¹⁵ Он обновит твою жизнь и обеспечит тебя в старости. Ведь его родила твоя сноха, которая любит тебя, и которая для тебя лучше семи сыновей.

¹⁶ Наймина ул нараситаны кулына алып, пала караты. ¹⁷ Анта йәшәгән катыннар әйтте:

– Найминаның паласы тыуты.

Аңа Абит исем куштылар. Ул Йәсәйнең атасы пулты, ә Йәсәй Таутның атасы пулты.

¹⁸ Менә Парецнең сачарасы:

Парец – Хецронның атасы, ¹⁹Хецрон – Рамның атасы, Рам – Аминатапның атасы, ²⁰Аминатап – Наксонның атасы, Наксон – Салмонның атасы, ²¹Салмон – Поасның атасы, Поас – Абитнең атасы, ²²Абит – Йәсәйнең атасы, Йәсәй – Таутның атасы.

¹⁶ Ноеминь взяла младенца, носила его в объятиях и нянчила его. ¹⁷ Женщины, которые жили там, говорили:

– У Ноемини родился сын.

Они назвали его Овид. Он стал отцом Иессея, отца Давида.

¹⁸ И вот родословие Пареча:

Парец был отцом Хецрона,

¹⁹ Хецрон – отцом Рама,

Рам – отцом Аминадава,

²⁰ Аминадав – отцом Нахшона,

Нахшон – отцом Салмона,

²¹ Салмон – отцом Боаза,

Боаз – отцом Овида,

²² Овид – отцом Иессея,

а Иессей – отцом Давида.

Эстер турынта китап

Книга Есфири

Вашти патшабикәне йаса итеү

1 ¹ Пы Ағашверош* саманнарта пулған. Пы Ағашверош йөс йегермә йете улысның пашлығы пулған. Аның патшалығы Интийәтән алып Куш йергә кәтәр сусылған. ² Ул уакытта Ағашверош патшаның тәғете Шушан каласынта пулған. ³ Патшалык итеүнең өцөнцө йылынта ул үсенең пашлыкларына та, кесмәтцеләренә тә пайрам йасаған. Анта Персийә пелән Митийәтән әскәр түрәләр, исемле кешеләр тә, улысларның пашлыклары пулғаннар.

⁴ Патша осак уакыт, йөс сиксән көн, үсенең патшалығының сур пайлығын әм йалтырап тороуын күргәсте. ⁵ Ул көннәр суңынан патша пөтөн калыкка, мәртәбәле кешеләр әм кара калык, кем Шушан каласынта пулған, патша өйөнөң цитәннәнкән йемеш пакцасынта йете көннөк пайрам йасаты. ⁶ Пакца ак, цийәрән төслө йетен малтан тегелгән пәртәләр пелән шайланкан пулған. Ул пәртәләр ак йетеннән әм кысыл төслө йөннән йасалған паулар пелән көмөш түңкәләкләргә пәйләнкән тә,

* ^{1:1} Пороңко йәбрәй исемнәр «Ағашверош» әм «Шушан» пороңко грек телгә тилмәцләүентә «Артаксеркс» әм «Суса» исемнәр туры киләте.

Наказание царицы Вашти

1 ¹ Это произошло во времена Ксеркса – того самого Ксеркса, который правил ста двадцатью семью провинциями, простиравшимися от Индии до самого Куша. ² В те времена престол царя Ксеркса находился в крепости города Сузы. ³ На третий год царствования он устроил пир для всех своих сановников и знати. Там были военачальники Персии и Мидии, знатные люди и наместники провинций.

⁴ Целых сто восемьдесят дней показывал он великое богатство своего царства, блеск и славу своего величия. ⁵ Когда эти дни минули, царь устроил для всех, от малого до великого, кто только был в крепости Сузы, семидневный пир в закрытом саду царского дворца. ⁶ Сад был украшен завесами из белого и голубого льна, прикрепленными белыми льняными

мөрмөр пағанларға катылған. Алтыннан та көмөштөн йасалған урыннар мөрмөртөн эм кыйбатлык төрлө төслө таштан кылынкан пейегерэк йертө торғаннар. ⁷ Аракны алтын сауытларта пиргәннөр, ә ул сауытларнын пертәйене пулмаған. Патшаның йумартлығын күргәсеү өцөн, араклары мәмер пулған. ⁸ Патшаның пойороуынца әрбер кунак аракны ниғәтәр эцкесе теләсә, эцкән. Патша үсенәң пөтөн кесмәтцеләренә әрбер кешенен теләкләрен кылғалы пойорған.

⁹ Ә Вашти патшабикә Ағашверош патшаның өйөнтә катыннараға пайрам йасаған.

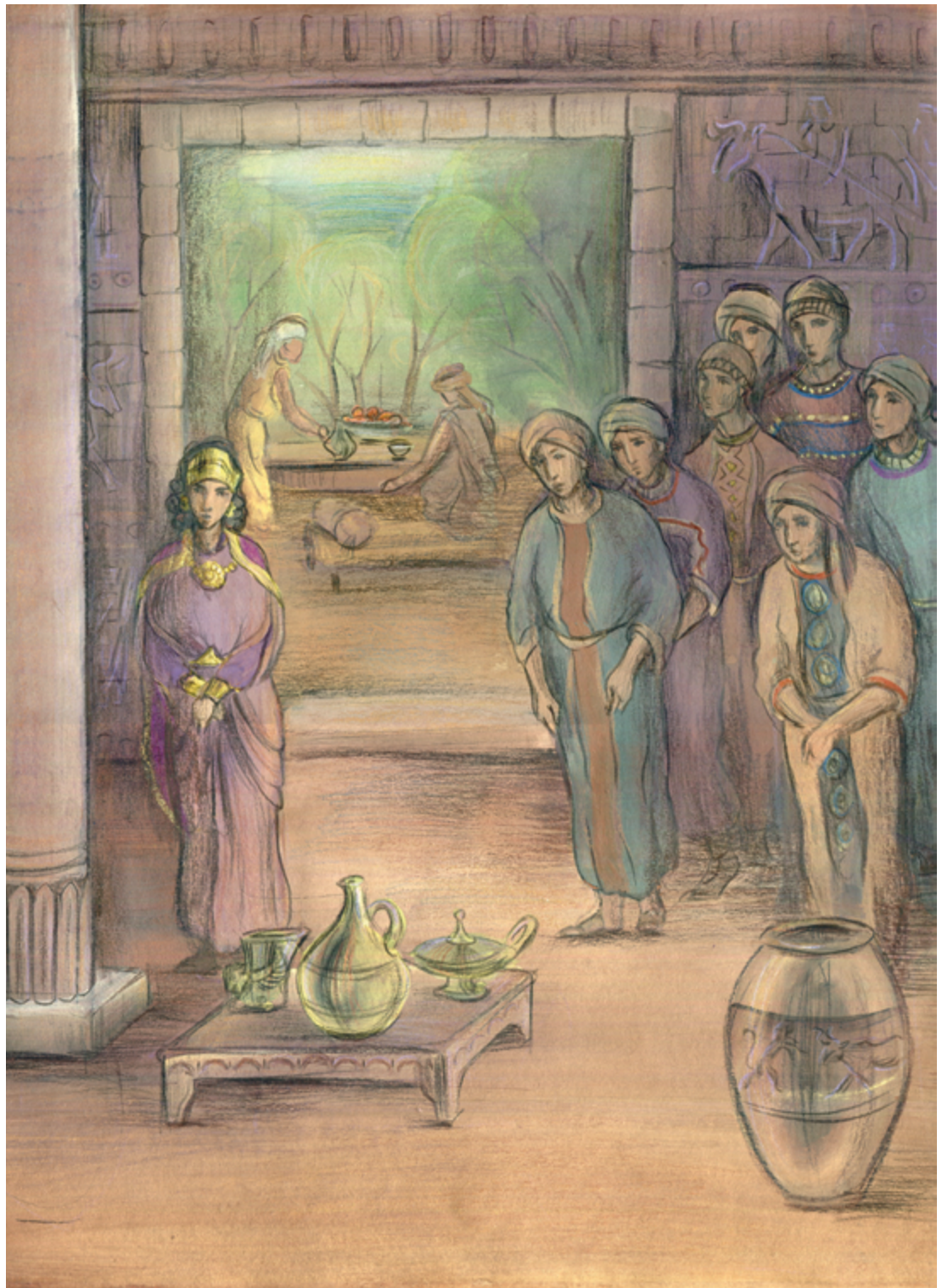
¹⁰ Йетенце көнтә Ағашверош патша арактан күнелләнеп, аңа кесмәт кылған йете пәсиренә: Мехуманка, Пистәгә, Карпонака, Пиктәгә, Ауафтаға, Сетәргә, Каркаска – пылай пойорған: ¹¹ Вашти патшабикәнә цағырсыннар, ә ул пашына корона кейеп килсен, калык та, пашлыктар тә патшабикәнәң сылыулығын күрсеннәр. ¹² Вашти патшабикә кесмәтцеләр йевнуклар аша пирелгән патшаның пойороғын кылғалы күнмәте. Аның өцөн патша тын йәне көйөп, кышышып китте.

и пурпурными шнурами к серебряным кольцам на мраморных столбах. Золотые и серебряные ложки стояли на помосте, выстланном порфиром, мрамором, перламутром и другими дорогими камнями. ⁷ Вино подавалось в золотых кубках, среди которых не было двух одинаковых, и царского вина было по щедрости царя в изобилии. ⁸ По царскому повелению каждый гость мог пить столько, сколько хотел, потому что царь приказал виночерпиям служить всем, кто пожелает.

⁹ Царица Астинь тоже устроила пир для женщин во дворце царя Ксеркса.

¹⁰ На седьмой день, когда царь Ксеркс был весел от вина, он приказал семи евнухам, которые служили ему, – Мехуману, Бизте, Харбоне, Бигте, Авагте, Зетару и Каркасу – ¹¹ привести к нему царицу Астинь в ее царской короне, чтобы показать ее красоту народу и сановникам, ведь облик ее был прекрасен. ¹² Но царица Астинь отказалась прийти по приказу царя, переданному через евнухов. Тогда царь пришел в ярость и воспылал гневом.

¹³ Ул тирэн ағыллы кешеләр пелән кинәшкән ите. Патша йаса та, этәт тә пелгән кешеләр пелән кинәшкәле тейеш пулған. ¹⁴ Персийә пелән Митийәтән патшаның йете пашлығы пулған: Каршена, Шетар, Атмата, Таршиш, Мерес, Марсена, Мемукан. Алар патшалыкта иң йуғар торғаннар, патшаға иң йыуык пулғаннар.

¹⁵ Ағашверош:

– Мин, Ағашверош патша, кушқан әм йевнуклар пелән әйтелгән пойороғомно итмәгән Вашти патшабикәгә мин йаса пуйынца нимә кылғалы тейеш? – тите.

¹⁶ Мемукан патша пелән пашлыктарға пылай тип әйтте:

– Вашти патшабикә патшаның йанынта ғына кәйепле түгел. Ул пөтөн пашлыктарның йанынта та, пөтөн Ағашверошноң улысларынтағы калыктарның йанынта та кәйепле. ¹⁷ Инте пөтөн катыннар пы патшабикәнен эшен пелерләр тә, үсләренен ирләрен ицнимәгә исәпләмәсләр тә, әйтерләр: «Ағашверош патша Вашти патшабикәгә килгәле пойорто, ә ул

¹³ Он стал советоваться с мудрецами, знающими времена (потому что в обычае у царя было советоваться со всеми, кто был сведущ в законах и обычаях, ¹⁴ а ближайшими к нему были Каршена, Шетар, Адмата, Таршиш, Мерес, Марсена и Мемухан – семеро сановников Персии и Мидии, у которых был особый доступ к царю и которые стояли выше всех в царстве):

¹⁵ – Как по закону следует поступить с царицей Астинь, раз она не исполнила повеление царя Ксеркса, переданное ей через евнухов?

¹⁶ Мемухан сказал царю и сановникам:

– Царица Астинь виновна не только перед царем, но и перед всеми его сановниками и народами всех провинций царя Ксеркса. ¹⁷ Теперь о поступке царицы узнают все женщины и начнут презирать своих мужей, говоря: «Царь Ксеркс повелел привести к нему царицу Астинь, а она

килмәте». ¹⁸ Пөгөн ук Персийәнең тә, Митийәнең тә исемле катыннары патшабикәнең эшен эшетең, ирләрән тыңнамайын куйырлар та, алай ук үсләренең ирләренә, патшаның пашлыкларына, әйтерләр. Алай пулса, катыннар ирләрән ицнимәгә исәпләмәсләр, ә ирләр катыннарына йәннәре көйөр. ¹⁹ Аның өцөн, патшаға куш килсә, мынтайын әмер цығарсын: Мынан пашлаң, Вашти ицкацан Ағашверош патшаға кермәсен. Пы әмер Персийәнең тә, Митийәнең тә йаса китапларына керсен. Ә патша Ваштитән йакшырак пашка патшабикәне тапсын. ²⁰ Кацан патшаның әмере пөтөн оло патшалыкта әйтелең таралса, пөтөн катыннар үсләренең ирләрен, мәртәбәле кешеләр мә алар, кара калыктан мә алар, кәтерләр, – тите.

²¹ Пы киңәшне патша та, пашлыклары тә йаратты, ә патша Мемукан әйткәнцә кылты. ²² Ул әрбер патшаның улысына, әрбер калыкка аларның телләрентә әм аларның кәрәпләрентә катларны йасып йебәрте: әрбер ир кеше үсенәң өйөнтә куца пулсын. Аның турынта пөтөн телтә пелтертеләр.*

* 1:22 Үсенәң калығы телентә кәпләсен.

не пришла». ¹⁸ Сегодня же знатные женщины Персии и Мидии, услышав о поступке царицы, взбунтуются против своих мужей, и тогда презрению жен и гневу мужей не будет конца! ¹⁹ Поэтому, если угодно царю, пусть он издаст указ, что Астинь никогда больше не войдет к царю Ксерксу. Пусть это будет занесено в законы Персии и Мидии, которые не отменяются. И пусть царь отдаст ее царский сан другой, которая будет лучше нее. ²⁰ И когда царский указ будет провозглашен по всему огромному царству, все женщины будут чтить своих мужей, от малого до великого.

²¹ Этот совет понравился царю и его сановникам, и царь сделал так, как предлагал Мемухан. ²² Он отправил послания во все части царства, в каждую провинцию ее письменами и каждому народу на его языке, что каждый мужчина должен быть господином в своем доме. Об этом объявили на всех языках.

Эстер патшабикә пулаты

2 ¹Перас уакыт үткәц, Ағашверош патшаның йәне тыныцланып, Ваштиненке нимә итеуен, нимә ул аңа кылғалы пойорғанын исенә алты. ²Патшаның кесмәтцеләре ана мынтайын кинәш кирте:

– Патшаға йәш сылыу кысларны эстәп тапсыннар. ³Патша үсенәң илен-тә әрбер улыста үсенәң кешеләрен торғоссон. Алар Шушан каласының гә-ременә, патшаның йевнуғына, катыннарны карауллаған карауцыларның пашлығы Кеғай йанына сылыу йәш кысларны алып килсеннәр. Кысларға тәннәренә сылайтығын майлар пирсеннәр. ⁴Патша кысны, йаратып куйса, Вашти урынына патшабикә кылсын. Патша пы сүсне йаратты, алай ук кылты.

⁵Шушан каласынта Мартокай исемле пер кеше иутей қалықтан пулған. (Ул – Йаирнең, Йаир – Шимейнең, Шимей – Кишнең паласы,

Есфирь становится царицей

2 ¹Спустя некоторое время, когда гнев царя Ксеркса остыл, он вспомнил Астинь, то, что она сделала, и то, что он приказал сделать по отношению к ней. ²Тогда царские слуги, которые прислуживали ему, предложили:

– Пусть для царя поищут красивых молодых девушек. ³Пусть царь назначит особых людей в каждую из провинций своего царства. И пусть они соберут всех красивых молодых девушек в гарем крепости Сузы, под надзор царского евнуха Гегая, который смотрит за женщинами, и пусть им выдают косметические масла для ухода за телом. ⁴Пусть девушка, которая понравится царю, станет царицей вместо Астинь.

Этот совет понравился царю, и он воспользовался им. ⁵В крепости Сузы был иудей из рода Вениамина по имени Мардохей, сын Иаира,

Иниаминнең тоғомонан пулған.) ⁶ Пабилон патшасы Небукатнеццар Иутейәнең патшасы Йеконийәне эм пашка иутейләрне әсиргә алған уакытта, ул Йерусалимнән Мартокайны тә әсиргә алып киткән. ⁷ Катасса (аның икенце исеме Эстер) Мартокайның цицәйенең кысы пулған. Эстернең атасы-инәсе пулмаған өчөн, аны Мартокай үстергән. Эстер сылыу кыс пулған, аның кәүтәсе тә ыспайы пулған. Аның атасы-инәсе үлгәц, Мартокай аны үсенең өйөнә алған.

⁸ Патшаның әмере пелән мәйеле пөтөн кешегә эшетелсен тип әйтелгәц, Шушан каласына кән кыслар алып килеп, Кеғайға пиртеләр. Эстерне тә патшаның өйөнә алып килтеләр, катыннарны карауллаған Кеғайға тапшыртылар. ⁹ Ул кыс Кеғайның күңеленә килте, ул аны йаратты. Ул кәсер ук аңа асык та, тәнкә сылайтығын майлар та пирте. Аңа тағын та патшаның өйөнән йете кыс кесмәтцеләрне пирте эм аны пергә кесмәтцеләре пелән гәрәмнең иң йакшы пүлмәсенә күцрте.

сына Шимея, сына Киша, ⁶ который был уведен в плен из Иерусалима царем Вавилона Навуходоносором вместе с теми, кто был пленен с царем Иудеи Иехонией. ⁷ Мардохей вырастил Гадассу, она же Есфирь, – свою двоюродную сестру, потому что у нее не было ни отца, ни матери. Девушка была пригожа и красива, и когда ее отец и мать умерли, Мардохей взял ее к себе вместо дочери.

⁸ После того как царская воля и указ были объявлены во всеуслышание, в крепость Сузы привели и отдали под надзор Гегая множество девушек. Есфирь тоже была взята в царский дворец и отдана под надзор Гегая, смотрителя гарема. ⁹ Девушка понравилась ему и приобрела его расположение. Он сразу же выдал ей пропитание и косметические масла для ухода за телом. Он приставил к ней семь служанок, выбранных для нее из царского дворца, и переселил ее вместе со служанками в лучшее помещение гарема.

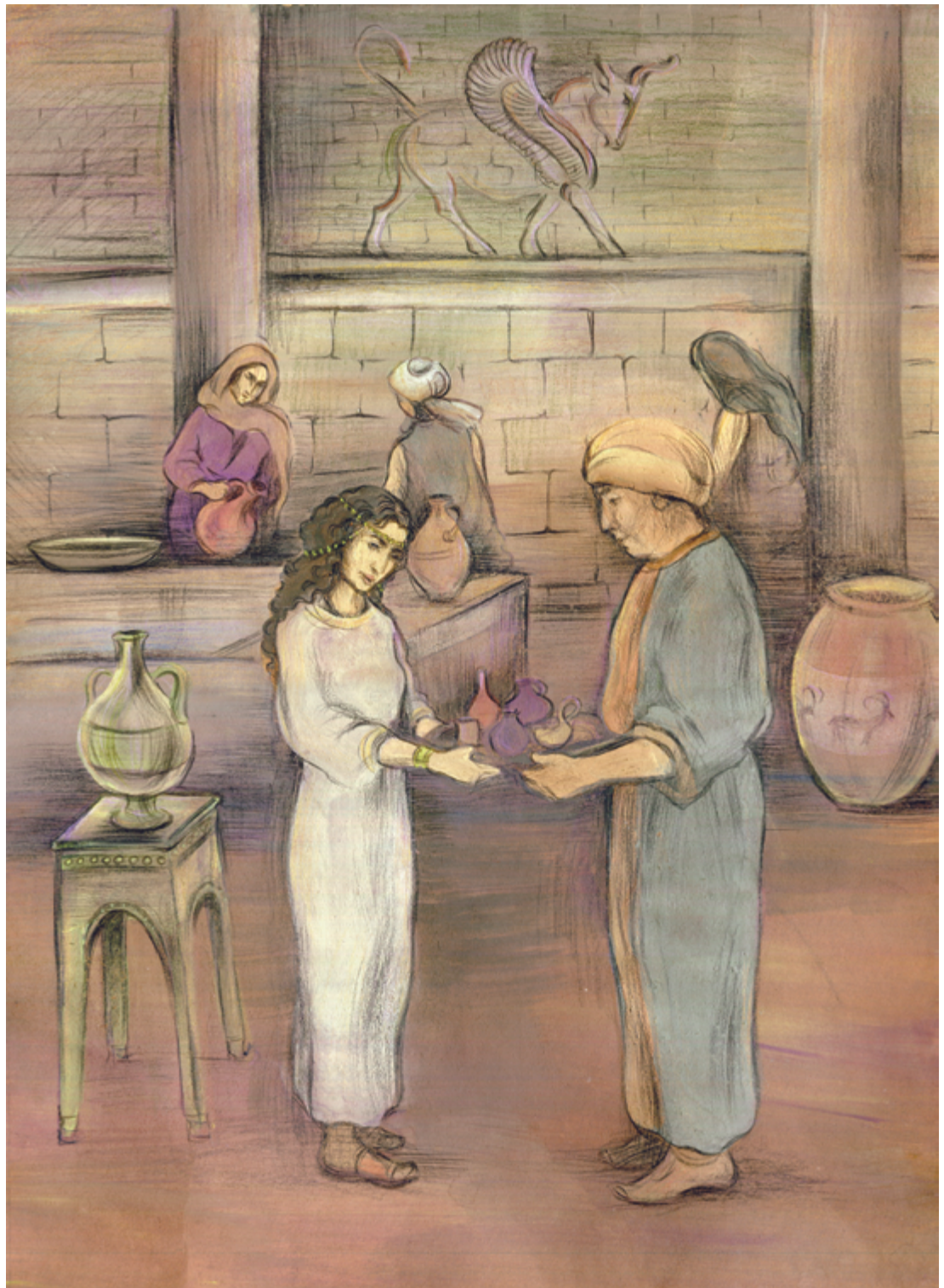
¹⁰ Мартокай аңа пойорған өцөн, Эстер үсенен калығы турынта та, үсенен туғаннары турынта та ицнимә кәпләмәгән. ¹¹ Эстер ницек йәшәйте, нимә аның пелән пулаты, пеләү өцөн, Мартокай әрбер көн гәрәмнең ишек алтынан йөрөгән.

¹² Ағашверош патшаға керевү цәрәте алтынта, әрбер кыс, ницек катыннарға йасылған, үсен уника ай шулай карағалы тейеш: алты ай морр тигән май пелән, ә анан суң алты ай йыслы майлар әм пашка йышатығын тәнкә маслар пелән. ¹³ Анан суң кыс патшаға кергәле пулған. Кыс гәрәмнән патшаның өйөнә атлаған уакытта нимә сураса, аны аңа пиргәннәр. ¹⁴ Киц ул патшаның өйөнә парған, ә иртәгесен гәрәмнең пашка йағына, патшаның кысларын карауллаған Шаашғаз йевнуғына парған. Ул кыс тағын патшаға паралмаған. Патша үсе теләсә генә, ул тағын та кысны үсенә цағыралған.

¹⁰ Есфирь не рассказывала ни о своем народе, ни о сородичах, потому что Мардохей запретил ей. ¹¹ Мардохей каждый день прогуливался перед двором гарема, чтобы узнать, как поживает Есфирь и что делается с ней.

¹² Прежде чем в свой черед войти к царю Ксерксу, каждая девушка должна была двенадцать месяцев ухаживать за собой, как было предписано женщинам: шесть месяцев притираний мирровым маслом и шесть месяцев благовониями и другими средствами. ¹³ Когда девушка входила к царю, ей давали все, чего бы она ни захотела взять с собой из гарема в царский дворец. ¹⁴ Вечером она уходила туда, а на утро возвращалась в другую часть гарема под надзор Шаашгаза, царского евнуха, который смотрел за наложницами. Она уже не возвращалась к царю, если он не оставался ею доволен и не призывал ее по имени. ¹⁵ Когда пришел черед

¹⁵Кацан Эстернең патшаға кергәле цәрәте йеткәц, ул үсенә ицнимә сураматы, пашкатан нимә аңа патшаның йевнуғы, катыннарны карауллаған Кеғай алғалы әйтте. (Эстер – Абикаилнең кысы, Абикаил – Мартокайның цицәйе пулған; Мартокай аны үсенәң кысы шигелле алған.) Эстер аны күргән пөтөн кешеләрнең күңелләренә килте.

¹⁶Эстерне Ағашверош патшаның өйөнә унынцы айта, Тевет айынта, алып киттеләр. Пы аның патшалык кылыуынта йетенце йылта пулған.

¹⁷Патша Эстерне үсенәң катыннарынан тың сөйөп китте. Ул патшаға күңеленә килте, ул аны пашка кыслартан тың йаратты. Патша аның пашына корона кейгесте, Вашти урынына патшабикә кылты. ¹⁸Патша Эстер өцөн үсенәң пашлыкларына оло сыйлау пайрам кылты. Ул пөтөн улысларға сыйлау пайрам кылғалы әйтте, патшалык йумартлығы пелән пүләкләр өләште.

Есфири, дочери Авихаила, дяди Мардохея, который взял ее к себе вместо дочери, она не попросила ничего, кроме того, что посоветовал царский евнух, смотритель гарема Гегай. А Есфирь приобрела расположение у всех, кто ее видел. ¹⁶Ее отвели к царю Ксерксу в его дворец в десятом месяце, в месяце тевете, в седьмой год его царствования.

¹⁷Есфирь понравилась царю больше всех прочих женщин, она приобрела его расположение и привязанность больше, чем все остальные девушки. Он возложил ей на голову царский венец и сделал ее царицей вместо Астинь. ¹⁸Царь устроил великий пир в честь Есфири для всех своих сановников и знати. Он объявил по всем провинциям праздник и с царской щедростью раздал дары.

Мартокай йәшерен кәпләшеүне пеләте

¹⁹Кысларны икенцетә йыйғанга, Мартокай патшаның капка йанынта утырты. ²⁰Мартокай аңа әйткән өцөн, Эстер үсенен туғаннары, калығы турынта ицнимә кәпләмәгән. Ул Мартокайның әйткәнен кылған: ницек ул анан алтта кылған, кацан ул аның өйөнтә йәшәгән тә, тәрбийә алған.

²¹Ул уакытта, кацан Мартокай патшаның капка йанынта утырған цағынта, Пигтан пелән Тереш, патшаның йевнуклары, ишек-тупсаны карауллағаннар, кышышып китеп, Ағашверош патшаны үлтергәле йәшерен кәпләшеп куйтылар. ²²Мартокай аның турынта пелте тә, Эстер патшабикәгә әйтте, ә ул Мартокайның исеменән патшаға кәпләп пирте. ²³Ул эшне төпцөп тикшерелтеләр тә, раслатылар та, ике караулцыны асып әлтеләр. Аның турынта патша алтынта йылйасмаға йасып куйтылар.

Мардохей узнаёт о тайном заговоре

¹⁹Когда девушек собирали во второй раз, Мардохей сидел у царских ворот. ²⁰А Есфирь ничего не говорила о своих родственниках и о народе, как сказал ей Мардохей, потому что она слушалась наставлений Мардохея, как в те времена, когда он ее растил.

²¹В то время как Мардохей сидел у царских ворот, Бигтан и Тереш, двое царских евнухов, охранявших порог, разгневались и составили заговор, чтобы убить царя Ксеркса. ²²Но Мардохей узнал о заговоре и рассказал царице Есфири, а она рассказала об этом царю от имени Мардохея. ²³Дело было расследовано и доказано, и обоих евнухов повесили на виселице. Обо всем этом было записано в летописи в присутствии царя.

Каман иутейләрне кәрәп иткәле уйлап куйты

З¹Перастан суң Ағашверош патша аҫагей калыктан Камметатаның паласы Каманны үсенәң пашка пашлыктарынан пейек күреп, аңа йуғар урын пирте. ²Патшаның карар цығарыуы өцөн, патша капкасының йанынта патшаның пөтөн кесмәтцеләре Каманка йергәцәк паш әйеп, намус кылған. Ә Мартокай Каманка пашын әйеп, намус кылмаған.

³Патшаның кесмәтцеләре, кемнәр патшаның капкасы йанынта торған, Мартокайға пылай тип әйткәннәр:

– Син ник патшаның пойорғанын кылмайсың?

⁴Алар аңа көнсайын әйткән, ә ул аларны тыңнамаған. Алар аны Каманка йеткескәннәр. Мартокай аларға иутей пулғанын әйтте. Ә алар пелгеләре килте, ул үс сүсентә торор ма?

⁵Мартокайның пашын әйеп, намус кылмағанын күреп, Каман кышышып китте. ⁶Мартокайның кайсы калыктан пулыуын пелеп, Каман аны үсен кенә үлтергәле ас кына тип исәпләте. Каман пөтөн Ағашверош патшалығынта Мартокайның пөтөн калығын – иутейләрне – кәрәп иткәле уйлап куйты.

Аман замышляет убить иудеев

З¹Спустя некоторое время, царь Ксеркс возвысил агагитянина Амана, сына Аммедаты, возвеличив его и дав ему почетное место выше, чем у всех прочих своих сановников. ²Все царские чиновники у царских ворот преклоняли колени и воздавали Аману честь, потому что так постановил о нем царь. Но Мардохей не преклонял колен и не воздавал ему чести.

³Царские чиновники у царских ворот спрашивали Мардохея:

– Почему ты нарушаешь царское повеление?

⁴Они говорили ему так изо дня в день, но он их не слушал. Тогда они донесли об этом Аману, чтобы посмотреть: станет ли он терпеть поведение Мардохея – ведь он рассказал им, что он иудей.

⁵Увидев, что Мардохей не преклоняет колен и не воздает ему чести, Аман исполнился ярости. ⁶Но, узнав из какого Мардохей народа, он не остановился на мысли убить лишь его одного. Вместо этого Аман стал искать способ погубить весь народ Мардохея – иудеев – по всему царству Ксеркса.

⁷Ағашверош патшаның патшалык итеуенә уникенце йылта, перенце айта, Нисан айынта, көн пелән айны сайлағалы өцөн, Каманның алтынта «пур» салғаннар. Пур – ул шәрәбә тип пеленәте. Шәрәбә уникенце айға, Атар айына, төштө.

⁸Каман Ағашверош патшаға әйтте:

– Синең патшалығыңта, пөтөн улысларта, пашка калыклар арасынта пер калык таралып киткән. Аларның йасалары пашка калыкларның йасаларынан айырым, ә патшаның йасаларын алар сакламайтылар. Патшаға аларны түскәле йарамайты. ⁹Патшаға куш килсә, аларны кәрәп иткәле әмер цыксын, ә мин патша каснацыларының кулларына ун мың капцык* көмөш үлцәп пирәрем, аны патшаның каснасына салырым.

¹⁰Патша пармағынан үсенә йөсөгөн цицеп, Каманка, ағагей Камметата паласына, иутей калыкның тошманына, пирте.

* ³⁹Поронко йәбрәй телтә «киккар», ауырлык үлцәү, 35 килограммға тиннек.

⁷В двенадцатом году правления царя Ксеркса, в первом месяце, месяце нисане, бросали перед Аманом «пур», что означает «жребий», чтобы выбрать день и месяц. И жребий пал на двенадцатый месяц, месяц адар.

⁸Аман сказал царю Ксерксу:

– Есть некий народ, разбросанный и рассеянный между народами во всех провинциях твоего царства; их законы отличаются от законов прочих людей, а законов царя они не соблюдают. Нельзя царю терпеть их. ⁹Если угодно царю, пусть выйдет указ, чтобы их погубить, а я отвешу десять тысяч талантов серебра в руки царских казначеев, чтобы они внесли его в царскую сокровищницу.

¹⁰Царь снял с пальца свой перстень и отдал агагитянину Аману, сыну Аммедаты, врагу иудеев.

¹¹ – Көмөшлөр – синең. Пы калык пелән нимә теләсәң, аны кыл, – тите патша Каманка.

¹² Унөцөнцө көнтә перенце айта патшаның йасыуцыларын цағыртылар. Эрбер улысның кәрәпләре пелән, эрбер калыкның телентә алар Каманның пөтөн пойорокларын патшаның ил пашлыкларына, улысларның пашлыкларына, калыкларның мурсаларына йастылар. Пойорок Ағашверош патшаның исеменән йасылған, тамға аның йөсөгө пелән утысылған. ¹³ Пойорок катларта йасылған: пөтөн иутей калыкны – йәшләрне тә, картларны та, кецкенә палаларны та, катыннарны та – пер көнтә, унөцөнцө көнтә, уникенце айта, Атар айынта, кәрәп иткәле, кырып пөтөргәле әм аларның малларын талап алғалы. Катларны кәбәрцеләр пелән патшаның пөтөн улысларына йебәртеләр. ¹⁴ Әмерне эрбер улыста, эрбер калык эшетсен өчөн, алар ул көнкә әсер пулсын өчөн, йаса тип пиргәннәр. ¹⁵ Әмерне Шушан каласынта пелтергәц, кәбәрцеләр патшаның пойороғы пелән тис кенә йулға цығып киттеләр. Патша пелән Каман пайрам пашлаты, ә Шушан торасынта кешеләр йөрәксеп китте.

¹¹ – И этот народ, и его серебро твои, – сказал царь Аману. – Делай с ними, что тебе угодно.

¹² В тринадцатый день первого месяца были призваны царские писари. Письменами каждой провинции и на языке каждого народа они записали все приказы Амана царским сатрапам, наместникам провинций и князьям различных народов. Они были написаны от имени самого царя Ксеркса и запечатаны его перстнем. ¹³ Письма были разосланы через гонцов во все царские провинции с приказом погубить, уничтожить и искоренить всех иудеев – молодых и старых, женщин и маленьких детей – в один день, тринадцатый день двенадцатого месяца, месяца адара, и разграбить их имущество. ¹⁴ Копию указа должны были дать как закон в каждой провинции и объявить во всеуслышание людям всякого народа, чтобы они были готовы к этому дню. ¹⁵ По приказу царя гонцы поспешно отправились в путь, как только указ был оглашен в крепости Сузы. Царь и Аман сели пировать, а город Сузы был объят смятением.

Мартокай Эстергән пульшлык сурайты

4 ¹Мартокай ул нимәне пелгәц, өсткө кейемен йыртты, тураптан кейем кейенте, пашына көл сибеп, кыцкырып сыктап, тораға цыкты. ²Алайта ул патшаның капкасына ғына атлап йетте, ник тисәң йырттык кейемтә капканың эценә ицкемкә кергәле йарамаған. ³Әрбер улыста, кайта патшаның әмере пелән пойороғы килгән, иутейләр оло кайғы пелтерте әм ураса тотто, анта сыкташыу та сарланыу пулған, аларның кәнесе йырттык кейем кейеп, көлтә йатқан.

⁴Кыс кесмәтцеләре әм йевнуклар Эстергә килте тә, Мартокай турынта кәпләп пирте. Патшабикә тың йөрәксеп китте, аңа тураптан кейемнен урынына йакшы кейем йебәрте, ә ул аны алғалы күнмәте. ⁵Ул уакытта Эстер патшаның пер йевнуғын, аңа кесмәт кылғалы утысылған Хатакны цағырты та, аңа Мартокайтан нимә пулғанын әм нимә өчөн пулғанын пелгәле пойорок пирте.

Мардохей просит Есфирь о помощи

4 ¹Когда Мардохей узнал обо всем, он разорвал на себе одежду, и, одетый в рубище и с пеплом на голове, вышел в город, громко и горько плача. ²Но дошел он лишь до царских ворот, потому что никто, одетый в рубище, не мог в них войти. ³В каждой провинции, куда пришел указ и повеление царя, у иудеев была великая скорбь и пост, плач и сетование, и многие из них, одевшись в рубище, лежали в пепле.

⁴Когда служанки и евнухи Есфири пришли и рассказали ей о Мардохее, она очень встревожилась. Она послала ему одежду, чтобы он надел ее вместо своего рубища, но он ее не принял. ⁵Тогда Есфирь призвала Хатаха, одного из царских евнухов, поставленного прислуживать ей, и приказала ему узнать, что тревожит Мардохея и почему.

⁶ Хатак Мартокайның йанына, патшаның капкасы алтына цыкты. ⁷ Мартокай аңа нимә пулғанын кәпләп пирте. Тағын та, иутей калыкны үлтереү өцөн, Каман патшаның каснасына төрөс итеп ницәклем көмөш салғалы сүс пиргәнән кәпләте. ⁸ Ул аңа тағын иутейләрне үлтергәле турынта Шушанта йасылған әмерне пирте. Ул тағын Хатакны Эстергә әмерне күргәскәле сураты. Аңа патшаға парып, үсенәң калығы өцөн рәғимшәпкәт сурағалы пойорто.

⁹ Хатак кайтып, Мартокайның әйткән сүсләрен Эстергә тапшырты. ¹⁰ Эстер аңа Мартокайға әйткәле пойорто:

¹¹— Пөтөн патшаның кесмәтцеләре тә, патшаның улысларның калыклары та пеләте: кем ул, ир мә, катын мә, патшаға ишек алтка цағырылмайын керсә, ул кешегә пер пөтөш: ул кешене үлтерәтеләр. Патша кемгә үсенәң алтын тайағын сунса, ул ғына тере калғалы пулаты. Ә мине әле утыс көн патшаға цағырмағаннар.

⁶ Хатах вышел к Мардохею на городскую площадь, что перед царскими воротами. ⁷ Мардохей рассказал ему обо всем, что с ним случилось, и о точной мере серебра, которую Аман пообещал отвесить в царскую сокровищницу за истребление иудеев. ⁸ Он дал ему и копию текста указа об их искоренении, который был обнародован в Сузах, чтобы он показал его Есфири, разъяснил ей и побудил ее пойти к царю — молить его о милости и просить за свой народ.

⁹ Хатах возвратился и передал Есфири то, что сказал Мардохей. ¹⁰ Тогда она велела ему сказать Мардохею:

¹¹— Все чиновники царя и народ царских провинций знают, что для любого мужчины или женщины, которые войдут к царю во внутренний двор незваными, есть лишь один закон — такой человек будет предан смерти. В живых может остаться только тот, к кому царь протянет свой золотой скипетр. Но тридцать дней прошло с тех пор, как меня последний раз звали к царю.

¹²Кацан Эстернең сүсләрен Мартокайға әйткәц, ¹³ул аңа мынтайын цауап пирте:

– Син патшаның өйөнтә пулсаңта, иутейләртән син кенә сакланып калырсың, тип уйлама. ¹⁴Пы уакытта син сүс әйтмәсәң, котолоу иутейләргә пашка йертән килер, ул уакытта син тә, атаңның өйө тә йуғалып китер. Кем пеләте, мынтайын уакытлар өцөн, син патшабикә пулған?

¹⁵Эстер Мартокайға пылай әйткәле пойорто:

¹⁶– Пар, пөтөн Шушанның иутейләрен йыйып, минең өцөн ураса ошлан, өц төнө тә, өц көнө тә ашамаң та, эцмәң тә. Мин тә үсемнең кесмәтцеләрем пелән сеснең шигелле ураса ошларым. Анан сун, ул йасаға каршы пулса та, мин патшаға парам. Йукка цыксам – алай пулсын.

¹⁷Мартокай китте әм, Эстер аңа нимә әйтте, аны пөтөнөсөн кылты.

¹²Когда Мардохею передали слова Есфири, ¹³он велел ответить так:

– Не думай, что раз ты находишься в царском доме, ты одна из всех иудеев уцелеешь. ¹⁴Если в это время ты промолчишь, спасение и избавление для иудеев придут откуда-нибудь еще, но ты и дом твоего отца пропадете. И кто знает, не ради такого ли времени облеклась ты царским саном?

¹⁵Тогда Есфирь велела ответить Мардохею:

¹⁶– Ступай, собери вместе всех сузских иудеев и поститесь ради меня. Ни ночью, ни днем не ешьте и не пейте в течение трех дней. Я со своими служанками тоже буду поститься, как и вы. Потом я пойду к царю, хотя это и против закона, и если пропаду – то пропаду.

¹⁷Мардохей пошел и исполнил все, что велела ему Есфирь.

Пайрам Эстертә

5 ¹Өчөнцө көнтә Эстер үсенә патша кейемнәрен кейеп, патшаның өйөнөн ишек алтына кереп, патшаның өй алтына торто. Патша үсенә тәфетентә пите пелән керешкә карап утырған. ²Кацан патша ишек алтта Эстер патшабикәне күреп йебәргәц, ул аны күңеленә алты, аңа кулынтағы алтын тайағын суңты. Эстер патшаның йанына килте тә, патшаның тайағының окона тейте.

³Патша анан сураты:

– Нимә сиңә, Эстер патшабикә? Нимә турынта сурайсың? Сиңә пөтөн нимә пулаты, йарты патшалык та пиргәле пулаты.

⁴– Патшаға куш килсә, патша Каман пелән пергә мин патшаға әсерләгән сыйға пөгөн килсеннәр, – тите Эстер.

Пир у Есфири

5 ¹И вот, на третий день Есфирь надела свои царские одежды и встала во внутреннем дворе дворца, напротив царского тронного зала. Царь сидел на своем троне в зале, лицом к входу. Когда он увидел стоявшую во дворе царицу Есфирь, он смилостивился над ней ²и протянул к ней золотой скипетр, который был у него в руке. Есфирь подошла и коснулась конца скипетра.

³Царь спросил ее:

– Что тебе, царица Есфирь? О чем ты просишь? Все тебе будет, даже полцарства.

⁴– Если царю угодно, – ответила Есфирь, – то пусть царь вместе с Аманом придут сегодня на пир, который я для него устроила.

⁵ – Эстернең сурауын кылыу өчөн, кәсер ук Каманны цағырың, – тип әйтте патша.

Патша Каман пелән Эстер кылған пайрамка киттеләр. ⁶Алар арак эцкән уакытта, патша Эстертән сураты:

– Нимә син теләйсең? Сиңә пөтөн нимә пирелер. Нимә турынта син сурайсың? Син йарты патшалыкны сурасаң та, ул кылыныр!

⁷Эстер әйтте:

– Минең теләүем әм сурауым мынтайын: ⁸патша мине күнеленә алған пулса, патша миңә теләгемне пиргәле иткесе килсә, патша минең сурауымны кылғысы килсә, ул уакытта сурайым – патша пелән Каман пайрамка иртәгә миңә килсеннәр, мин аларға пайрам йасайым. Ул уакытта патшаның сурауына цауап пирәрем.

⁵ – Немедленно сходите за Аманом, – сказал царь, – чтобы нам исполнить просьбу Есфири.

Так царь с Аманом пошли на пир, который устроила Есфирь. ⁶Когда они пили вино, царь спросил у Есфири:

– Чего же ты хочешь? Все тебе будет. Какова твоя просьба? Даже полцарства – все получишь!

⁷Есфирь ответила:

– Мое желание и моя просьба таковы: ⁸если я нашла у царя расположение, и если царю угодно даровать мне то, чего я хочу, и исполнить мою просьбу, то пусть царь с Аманом придут и завтра на пир, который я для них устрою. Тогда я и отвечу на царский вопрос.

Каман Мартокайны кәрәп иткәле уйлайты

⁹Каман ул көнө масайыцлы әм йакшы күңелтә пулып, сыйтан цыкты. Патшаның капкасы йанынта ул Мартокайны күрте. Мартокай аның алтынта айағына торматы та, кыймылтаматы та. Каманның Мартокайға йәне көйтө. ¹⁰Алай пулса та, Каман үсен тыйып, өйөнә кайтты. Үсенәң катыны Зереш пелән пергә тусларын йыйып, ¹¹Каман аларға үсенәң оло пайлығы, кән палалары, патшатан көрмәт алғанын, ницек патша аны пашка мәртәбәлә кешеләртән тә, патшаның пашлыкларынан та йуғар торғосканын кәпләте.

¹²— Анан артык, Эстер патшабикә үсенәң пайрамына патшатан пашка мине кенә цағырты, — тите Каман. — Ул мине патша пелән иртәгә тә цағырты. ¹³Ә иутей Мартокайның патша капкасы йанынта утырыуын күрсәм, мин масайалмайым.

¹⁴Аның катыны Зереш та, туслары та пылай тип әйттеләр:

— Пейеклеге 50 терсәк пағанны утыскалы пойор. Иртәгесен патшатан Мартокайны асыннар тип сура, анан суң пайрамка пар.

Пы сүсләр Каманка ошаты, әм ул паған утыскалы пойорок пирте.

Аман замышляет убить Мардохея

⁹Аман вышел в тот день веселый и в прекрасном настроении. Но, увидев у царских ворот Мардохея и заметив, что тот не встал и не выказал перед ним страха, он разозлился на него. ¹⁰Однако Аман сдержался и пошел домой. Собрав вместе своих друзей и свою жену Зерешь, ¹¹Аман хвастался им своим огромным богатством, множеством сыновей и всеми почестями, которыми удостоил его царь, и тем, как он возвысил его над всеми сановниками и чиновниками.

¹²— Но это еще не все, — добавил Аман. — Я — единственный, кого царица Есфирь пригласила вместе с царем на пир, который она устроила. Она пригласила меня вместе с царем и на завтра. ¹³Но меня это не радует, пока я вижу иудея Мардохея, сидящего у царских ворот.

¹⁴Его жена Зерешь и все друзья сказали ему:

— Вели построить виселицу пятидесяти локтей высотой и утром попроси царя, чтобы Мардохея на ней повесили. А потом спокойно иди с царем на пир.

Этот совет понравился Аману, и он велел построить виселицу.

Мартокайға көрмәт итәтеләр

6 ¹ Патша ул төн йоклайалмаған, аның өцөн эшләр йылыасмаларын алып килеп, аңа уғысыннар тип, пойорок пирте. ² Анта йасыу таптылар, ницек патшаның ике йевнуғы, ишек тупсасын караулцылар Пигтан пелән Тереш Ағашверош патшаны үлтергәле йәшерен кәпләшеп куйғаннар, ә Мартокай аның турынта патшаға кәпләп пиргән.

³— Аның өцөн Мартокай нинтәйен көрмәт әм урын алты? — тип сураты патша.

— Аңа ицнимә кылматылар, — тип әйтте патшаның кесмәтцеләре.

⁴ Патша әйтте:

— Кем ишек алтта тораты?

Әле генә патшаның өйөнтә ишек алтына Каман кергән. Ул патша пелән Мартокай турынта, аны үсе утысылған пағанта асыу өцөн кәпләшкәле килте.

Мардохею оказывают честь

6 ¹ Той ночью царь никак не мог уснуть и велел принести и читать ему свиток памятных записей, летопись его царствования. ² Там было найдено, как Мардохей разоблачил Бигтана и Тереша, двух царских евнухов, охранявших порог, которые составили заговор, чтобы убить царя Ксеркса.

³— Какие почести и сан получил за это Мардохей? — спросил царь.

— Ничего для него не сделали, — ответили слуги, которые прислуживали ему.

⁴ Царь сказал:

— Кто сейчас во дворе?

А Аман только что вошел тогда во внешний двор дворца говорить с царем о том, чтобы повесить Мардохея на виселице, которую он для него поставил.

⁵Кесмәткәрләре патшаға әйттеләр:

– Ишек алтта кәсер Каман тораты.

– Керсен, – тите патша.

⁶Каман кергәц, патша анан сураты:

– Патша перәй кемгә ололок күрсәткесе килсә, ул кешегә нимә кылгалы кәрәк?

Каман үсе турынта уйлаты: «Минән пашка патша кемгә ололок күрсәткесе киләте?» ⁷Ул патшаға әйтте:

– Патша перәй кемгә ололок күрсәткесе килсә, ⁸ул кешегә патша кейгән кейемне пирсеннәр, патша йөрөйтөгөн атны алып килсеннәр, атның пашына пейек паш кейемен, патшаның пилгесен, кейгесеннәр. ⁹Анан сун ул кейемне тә, ул атны та мәртәбәле кешегә, патшаның пер пашлығына пирсеннәр. Ул, патша ололок күрсәткесе киләтегән кешене кейентерсен тә, атка утыссын та, атны йөгәнгә ошланып, тораның майтаны пуйлап йөрөтсөн, пөтөн кеше эшетсен өцөн, кыцкырсын: «Патша ололок күрсәткесе килгән кешегә менә нимә кылатылар!»

⁵Его слуги ответили:

– Во дворе сейчас стоит Аман.

– Пусть войдет, – сказал царь.

⁶Когда Аман вошел, царь спросил его:

– Что следует сделать для человека, которого царь желает почтить?

Аман подумал про себя: «Кого же еще царь хочет почтить, как не меня?»

⁷И он ответил царю:

– Пусть для человека, которого царь желает почтить, ⁸принесут одежды, что носит царь, и приведут коня, на котором ездит царь, – того коня, у которого на голове царский венец. ⁹Потом пусть одежды и коня дадут одному из самых высоких царских сановников. Пусть он оденет человека, которого царь желает почтить, и ведет его коня под уздцы по городским улицам, возвещая перед ним во всеуслышание: «Вот что делается для человека, которого царь желает почтить!»

¹⁰ Патша Каманка әйтте:

– Кәсер ук пар, ницек син әйттең, кейемне, атны ал әм иутей Мартокайға пир, ул патшаның капкасы йанынта утыраты. Үсең нимә әйткәнне кыл, ицнимәне онотма.

¹¹ Каман кейемне, атны алып, иутей Мартокайны кейентерте, аны атка утысты, атны йөгәнгә ошланып, тораның майтаны пуйлап йөрөттө, пөтөн кеше эшетсен өцөн, кыцкырты:

– Патша ололок күрсәткесе киләтегән кешегә менә нимә кылатылар!

¹² Анан суң Мартокай патшаның капкасы йанына кире килеп утырты. Каман, кайғытан пашын йабып, өйөнә ашығып кайтты. ¹³ Үсенәң Зереш катынына, пөтөн тусларына нимә пулғанын кәпләп пирте.

Аның киңәщеләре тә, Зереш катыны тә әйттеләр:

– Мартокай иутей калығынан пулса, ә син аның алтынта инте кимсетелеп куйғансың, син аны йеңәлмәссең, аның алтынта төшәрсең.

¹⁴ Алар әле әйтеп пөтөрмәгән, патшатан йевнуклар килеп, Каманны Эстер кылған пайрамка парғалы ашықтыртылар.

¹⁰ – Ступай тотчас же, – приказал Аману царь, – возьми одежды и коня и сделай так, как только что посоветовал, для иудея Мардохея, который сидит у царских ворот. Не забудь ничего из того, что ты предложил.

¹¹ Аман взял одежды и коня. Он одел Мардохея и повел его коня под уздцы по городским улицам, возвещая перед ним во всеуслышание:

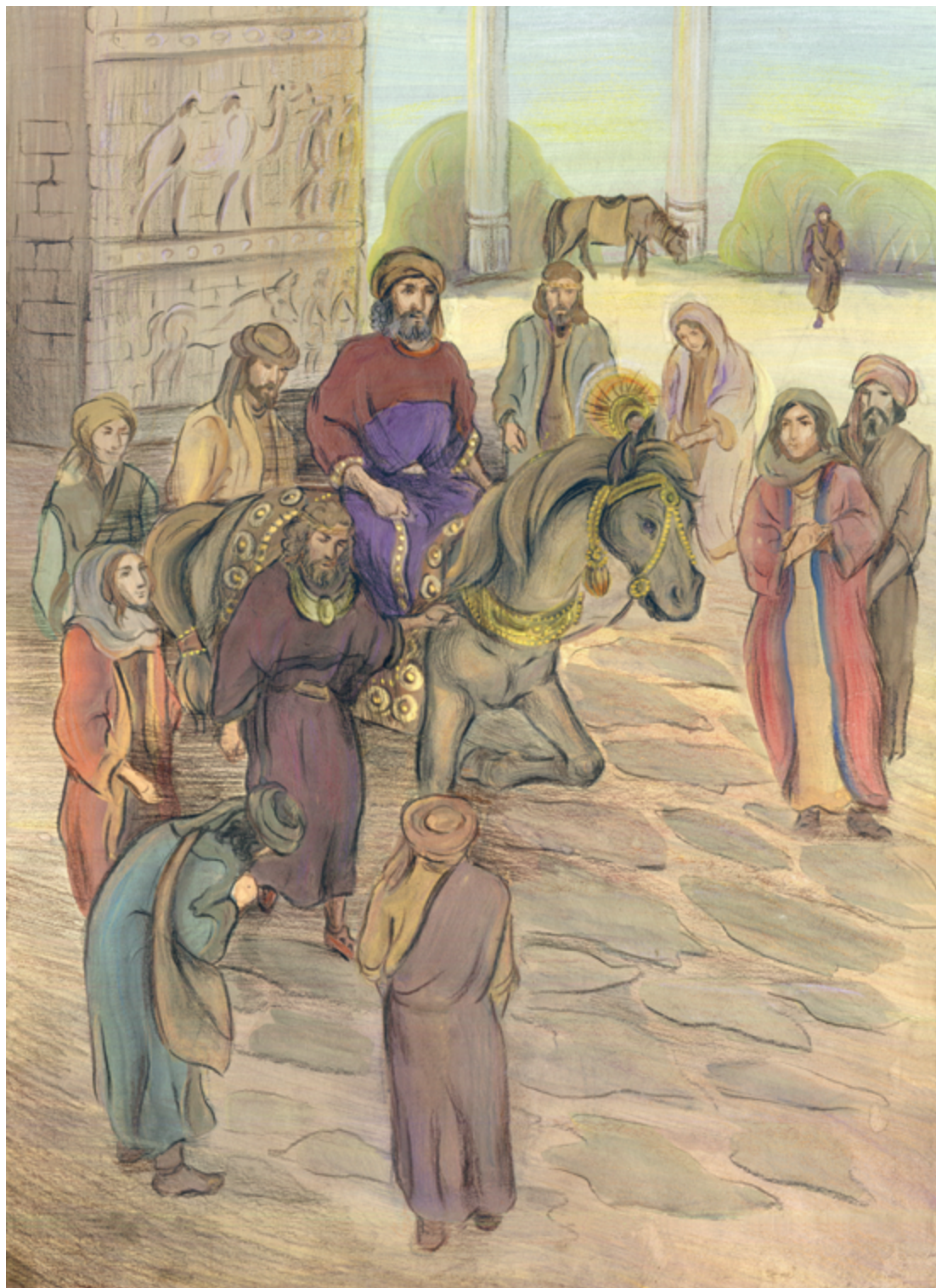
– Вот что делается для человека, которого царь желает почтить!

¹² После этого Мардохей вернулся к царским воротам. А Аман поспешил домой, закрыв от горя голову, ¹³ и рассказал своей жене Зерешь и всем своим друзьям обо всем, что с ним случилось.

Его советники и жена Зерешь сказали ему:

– Раз Мардохей, из-за которого началось твое падение, из иудеев, то ты не сможешь устоять против него и непременно погибнешь!

¹⁴ Когда они еще говорили с ним, прибыли царские евнухи и стали торопить его идти на пир, который приготовила Есфирь.

Каманны касалап үлтерәтеләр

7 ¹Патша Каман пелән Эстер патшабикәгә пайрамка сыйланкалы киттеләр. ²Ул көнтә ук, алар арак эцкән уакытта, патша тағын сураты:
– Эстер патшабикә, нимә син теләйсең? Пөтөн нимә синә пирелер. Нинтәйен синең сурауың пар? Мин пөтөн нимә кыларым, йарты патшалыкны та пирәрем.

³Эстер патшабикә әйтте:

– Йә, патша, мин патшаның күңеленә килгән пулсам, патша риса пулса, теләйем: минең өмөрөмнө өсмәсеннәр. Минең сурауым – минең калығымны кәйепне кабу итеп шәлләсеннәр. ⁴Мин тә, минең калығым та кырып пөтөргәле, үлтергәле, кәрәп иткәле сатылған. Песне тик кол шигелле сатсалар, пы пәлә тың ауыр пулмас ите, мин ицнимә әйтмәс итем, патшаны мәшәкәтләнтермәс итем.

⁵Ағашверош патша Эстер патшабикәтән сураты:

– Кем ул? Кайта ул кеше, кем алай кылғалы курыкматы?

⁶Эстер әйтте:

– Пы йауыс тошман – йаман Каман.

Казнь Амана

7 ¹Царь с Аманом отправились пировать у царицы Есфири. ²И когда они пили вино во второй день, царь спросил опять:

– Царица Есфирь, чего ты хочешь? Все тебе будет. Какова твоя просьба? Даже полцарства – все получишь!

³И царица Есфирь ответила:

– О царь, если я нашла у тебя расположение и если это угодно царю, то даруй мне жизнь – вот чего я хочу. И пощади мой народ – вот моя просьба.

⁴Ведь я и мой народ проданы на погибель, уничтожение и искоренение. Если бы нас всего лишь продали как рабов и рабынь, я бы смолчала, и не стала из-за этого беспокоить царя.

⁵Царь Ксеркс спросил царицу Есфирь:

– Кто же он? Кто осмелился такое сделать?

⁶Есфирь сказала:

– Противник и враг – этот подлый Аман.

Каман курғып, патша пелән патшабикәнең йанынта серләп китте. ⁷Патша йәне көйөп, торто, сыйны әм аракны калтырып, йемеш пакцаға цығып китте. Ә Каман йатып калты. Патша аны шәлләмәс, аңнап, ул Эстер патшабикәтән өмөр йалынып сураты. ⁸Ул өсәрәтә патша йемеш пакцатан пайрам үтәтеген пүлмәгә керте. Каман ул уакытта Эстер патшабикә йатагынын урынына төшкән. Патша ағырып йебәрте:

– Пы син нимә? Минең алтымта, минең өйөмтә тағын патшабикәгә тейгәле итәсең мә?!

Патшаның ауысынан сүс менә генә цыккац, Каманның питен йаптылар. ⁹Карпона, патшаның пәсире, кесмәтцеләрнең пересе, әйтте:

– Менә Каманның өй йанынта пейеклеге 50 терсәк паған тораты. Ул аны Мартокайға әсерләгән, кем патшаға йакшы эш кылған.

Патша әйткән:

– Менә аны анта асып куйың!

¹⁰Каманны Мартокайға әсерләгән пағанта асып куйтылар, анан сун патшаның кышышыуы пөттө.

Аман задрожал от страха перед царем и царицей. ⁷Царь в гневе поднялся с места, оставил вино и вышел во дворцовый сад. А Аман, понимая, что царь уже решил его судьбу, остался, чтобы умолять царицу Есфирь даровать ему жизнь. ⁸В тот момент, когда царь вернулся из дворцового сада в пиршественный зал, Аман как раз приник к ложу, где возлежала царица Есфирь. Царь вскричал:

– Да что же это такое, он еще вздумал изнасиловать царицу прямо в моем дворце?!

Едва лишь слово слетело с уст царя, Аману накрыли лицо. ⁹И Харбона, один из евнухов, прислуживавших царю, сказал:

– Вот и виселица высотой в пятьдесят локтей стоит у Аманова дома; он приготовил ее для Мардохея, чье слово спасло царя.

Царь сказал:

– Вот и повесьте его на ней!

¹⁰И Амана повесили на виселице, которую он приготовил для Мардохея, и ярость царя улеглась.

Патша иутейлэргә үсләрен йаклау иткәле рөксәт пирәте

8 ¹ Ул ук көнтә Ағашверош патша Эстер патшабикәгә Каманның, иутейләрнең тошманының, йерен пирте. Мартокай патшаның алтына килте, Эстер ана кем пулғанын кәпләп пирте. ² Патша үсенәң йөсөгөн Каманнан алып, Мартокайға пүләк кылты. Эстер аны Каманның йеренә карауцы кылты.

³ Эстер патшаның аякларына төшөп, тағын йалынты. Ул сыктап, агагей Каманның иутейләр турынта йаман уйы пулмасын тип, аның йанынта йалынты. ⁴ Патша Эстергә алтын патша тайағын суңты. Эстер айағына пасты та, аның йанына торто.

⁵ — Патшаға куш килсә, — тите ул, — патша мине күңеленә алған пулса, патшаның күсентә ул төрөс пулса, әм патша мине йаратса, Каманның, агагей Камметата паласының, катларын кире цағыртсыннар. Ул катларта пөтөн патшаның йәшәйтеген улысларынта иутейләрне кәрәп иткәле йасылған. ⁶ Ницек мин минең калығыма йетеп килгән пәләгә карап тора алам? Ницек мин туғаннарымның үлеуенә карап тора алам?

Царь разрешает иудеям защищаться

8 ¹ В тот же день царь Ксеркс отдал царице Есфири поместье Амана, врага иудеев. А Мардохей предстал перед царем, потому что Есфирь рассказала, кем он ей приходится. ² Царь снял свой перстень, который он забрал у Амана, и подарил его Мардохею. А Есфирь назначила его смотрителем над поместьем Амана.

³ Есфирь вновь умоляла царя, припадая к его ногам и плача. Она молила его пресечь злой план агагитянина Амана, который тот замыслил против иудеев. ⁴ Царь протянул к Есфири золотой скипетр, и она поднялась и встала перед ним.

⁵ — Если царю угодно, — сказала она, — если я нашла у него расположение, если он думает, что это правильно, и если я ему нравлюсь, то пусть прикажут отозвать письма, сочиненные агагитянином Аманом, сыном Аммедаты, которые он написал, чтобы погубить иудеев во всех царских провинциях. ⁶ Как же я смогу безразлично смотреть на беду моего народа? Как я смогу смотреть на гибель моих сородичей?

⁷Ағашверош патша патшабикә пелән Мартокайға пылай тип әйтте:

– Каман иутейләрне сөймәгән өчөн, мин аның йерен Эстергә пиртем, ә аны үсен асып үлтертеләр. ⁸Сес патшаның исеменән, иутейләрне йаклап, пашка әмер, нинтәйен кәрәк тип уйлайсығыс, йасың. Аны патшаның йөсөгө пелән тамға кылын, ник тисәң патшаның исеменән йасылған, йөсөгө пелән тамға кылынкан кат йук пулмайты.

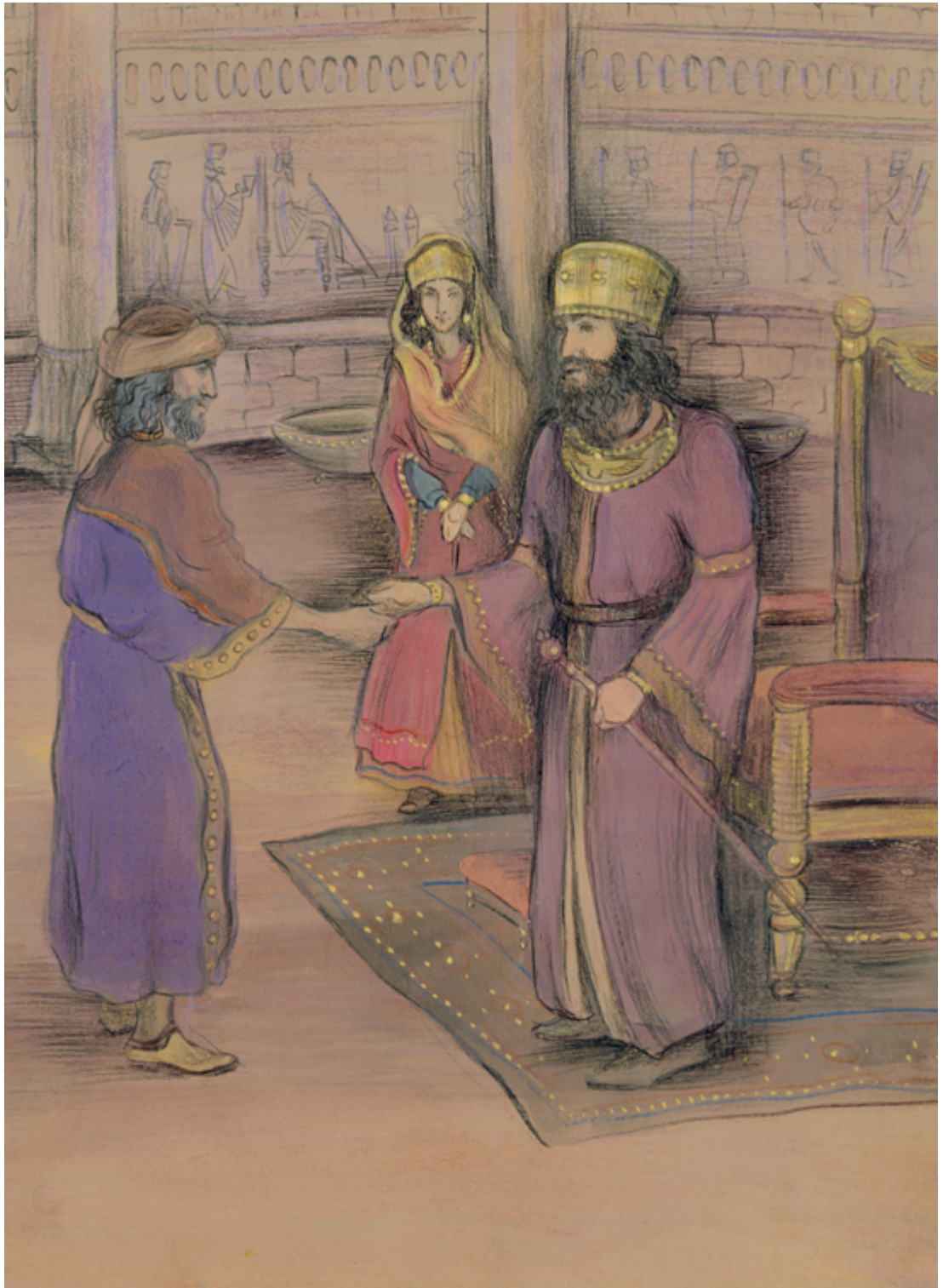
⁹Ул уакытта, өчөнцө айта, Сиван айынта, йегермә өчөнцө көнтә патшаның йасыуцыларын цағыртылар. Алар Мартокайның пөтөн пойорғанын иутейләргә, ил пашлыкларына, Интийәтән алып Куш йергә кәтәр, йөс йегермә йете улысның пашлыкларына әм мурсаларға йасқаннар. Ул пойорок әрбер улысның үсләренең йасыуларынта, әрбер калыкның телләрентә йасылған, әм иутейләргә аларның кәрәпләре пелән, аларның телләнтә йасылған. ¹⁰Мартокай катларны Ағашверош патшаның исеменән йасқан, аның йөсөгө пелән тамға кылған, аларны кәбәрцеләр пелән тис атларта йебәрте (ул атлар атай патшаға сайланкан пулғаннар).

⁷Царь Ксеркс ответил царице Есфири и иудею Мардохею:

– За то, что Аман преследовал иудеев, я отдал его поместье Есфири, а его самого повесили на виселице. ⁸А вы напишите от царского имени другой указ, в пользу иудеев, как вам будет угодно, и скрепите его царским перстнем, потому что никакого письма, написанного от лица царя и скрепленного его перстнем, отменить нельзя.

⁹И созваны были в то время – в двадцать третий день третьего месяца, месяца сивана, – царские писари. Они записали все распоряжения Мардохея к иудеям, к наместникам провинций, наместникам и князьям ста двадцати семи провинций, простиравшихся от Индии до Куша. Эти распоряжения были написаны письменами каждой провинции и на языке каждого народа, и для иудеев – их письменами и на их языке. ¹⁰Мардохей написал от имени царя Ксеркса, скрепил письма царским перстнем и разослал их через конных гонцов, которые ездили на быстрых конях, специально выведенных для царя.

¹¹ Патшаның әмере төрлө торалартағы иутейләргә рөксәт бирте: йы-йылғалы та, үсләренен өмөрөн йаклау иткәле, иутейләренен тошманнарын, әрбер калыкның, улысның әскәрләрен әм аларның катыннары пелән палаларын кәрәп иткәле, үлтергәле, кырып пөтөргәле, әм аларның малын алып талағалы. ¹² Аның өчөн пөтөн Ағашверош патшаның улысларынта йәшәгән иутейләргә көн бирелгән – уникенце айның, Атар айының, унөчөнцө көнө. ¹³ Иутейләр ул көнтә үсләре өчөн тошманнарына үц алғалы әсер пулсыннар өчөн, әмерне йаса тип исәпләп, әрбер калык эшетсен тип, әрбер улыста кыцкырып уғып алғалы тейеш пулғаннар.

¹⁴ Патшаның тис атларынта йөрөйтөгөн кәбәрцеләр патшаның пойороғы пелән кыуылып, йулға цыккалы ашыктылар. Әмерне Шушан каласынта кыцкырып уғытылар.

¹¹ Царский указ давал иудеям всякого города право собираться и защищать себя: губить, уничтожать и искоренять всякое войско любого народа или провинции, которое нападет на них, включая их женщин и детей, и расхищать имущество своих врагов. ¹² Днем, назначенным для этого иудеям во всех провинциях царя Ксеркса, был тринадцатый день двенадцатого месяца, месяца адара. ¹³ Копия текста указа должна была быть оглашена как закон в каждой провинции и объявлена во всеуслышание людям всякого народа, чтобы иудеи были готовы в тот день отомстить за себя своим врагам.

¹⁴ Гонцы, ездившие на царских конях, поспешили тронуться в путь, подгоняемые царским повелением. Указ же был оглашен и в крепости Сузы.

¹⁵ Мартокай патшатан цийэрэн эм ак төслө патшаның кейементә китте, пашынта оло алтын корона пулты, тағын аның өстөнтә йоға йетеннән эм кысыл йөnnән кысыл йапкыц кейелгән пулған. Шушан торасынта кешеләр масайғаннар та шатланканнар. ¹⁶ Иутейлэргә йакты, күнелцелек, масайыц, туғырылык пулты. ¹⁷ Патшаның әмере йеткән әрбер улыста, әрбер тората иутейлэртә күнел, масайыц, пайрам пулған. Пашка калыклартан кәне кешеләр иутейлэртән курығып, иутей тинкә күцкәннәр.

¹⁵ Мардохей ушел от царя, облаченный в голубые и белые царские одежды, большой золотой венец и пурпурную мантию из тонкого льна. В городе Сузы начался веселый праздник. ¹⁶ Для иудеев это было время света и веселья, радости и чести. ¹⁷ В каждой провинции и в каждом городе, куда бы ни доходил царский указ, у иудеев было веселье и радость, пиршества и праздники. И многие из других народов сделались иудеями, потому что их объял страх перед ними.

Иутейләр йеңәтеләр

9 ¹ Унөцөнцө көнтә, уникаңце айта, Атар айынта, патшаның әмере пашкарылғалы тейеш пулған. Пы көнтә иутейләрнең тошманнары йеңкәле өмөтлэгәннәр. Ә пулты киреңцә: иутейләр аларны сөймәгәннәрне йеңәтеләр. ² Иутейләр пөтөн Ағашверош патшаның улысларынта, үсләренең тораларынта йыйылтылар, аларға йаманнык уйлаған кешеләргә паскын кылтылар. Ицкем аларға каршы торалмаған, ник тисәң пөтөн калыклар алартан курыкканнар. ³ Пөтөн ил пашлыклары, улысларның пашлыклары, әм мурсалар, патшаның итәрә иткән кешеләре иутейләргә пулышканнар, ник тисәң алар Мартоқайтан курыкканнар. ⁴ Мартоқай патшаның өйөнтә оло кеше пулты, йакшы кәбәр аның турынта пөтөн улысларта таралты. Мартоқайның кыүәте олорактан олорак пулып утырған.

⁵ Иутейләр пөтөн үсләренең тошманнарын кылыцлар пелән цәнцеп, аларны үлтертеләр тә, кырып пөтөртөләр, аларны йаман күрәтеген кешеләр пелән нимә теләсәләр, аны кылғаннар. ⁶ Шушан каласынта иутейләр

Победа иудеев

9 ¹ В тринадцатый день двенадцатого месяца, месяца адара, должен был исполниться данный царем указ. В этот день враги иудеев надеялись взять над ними верх, но вышло наоборот, и иудеи сами восторжествовали над своими ненавистниками. ² Иудеи собрались в своих городах во всех провинциях царя Ксеркса, чтобы напасть на тех, кто желал им зла. Никто не мог им противостоят, потому что люди всех других народов боялись их. ³ А все князья провинций, наместники провинций, наместники областей и царские управители помогали иудеям, потому что их обьял страх перед Мардохеем. ⁴ Мардохей возвысился при дворе; слава о нем шла по всем провинциям — ведь он становился все могущественнее и могущественнее.

⁵ Иудеи разили своих врагов мечом, убивая и истребляя их, и делали со своими ненавистниками все, что хотели. ⁶ В крепости Сузы иудеи

пиш йөс кеше үлтергәннәр. ⁷Алар Паршантатаны, Талпонны, Аспатаны, ⁸Поратаны, Аталйаны, Аритатаны, ⁹Пармаштаны, Арисайны, Аритайны, Уайсатаны үлтергәннәр. ¹⁰Алар иутейләрнең тошманы Каманның, Камметата улының, ун паласы пулған. Алай пулса та, аларның малларына теймәтеләр.

¹¹Ул көнө Шушан каласынта үлтерелгән кешеләрнең исәбен патшаға әйттеләр.

¹²Патша Эстер патшабикәгә әйтте:

– Шушан каласынта иутейләр пиш йөс кешене әм Каманныңкы ун паласын үлтергәннәр. Пашка улысларта алар нимә кылғаннар? Нимә син теләйсең? Ул сиңә пирелер. Нимә турынта син сурайсың, ул кылыныр.

¹³– Патшаға қуш килсә, Шушантағы иутейләргә иртәгә тә пөгөнкө әмерне кылғалы рөксәт пирсеннәр. Ә Каманныңкы ун паласын пағанта ассыннар, – тите Эстер.

¹⁴Патша алай пулыуын пойорто. Шушанта әмер пирелте, әм Каманныңкы ун паласын астылар. ¹⁵Шушанның иутейләре унтүртенце

убили и истребили пятьсот человек. ⁷Они убили и Паршандату, Далфона, Аспату, ⁸Порату, Адалью, Аридату, ⁹Пармашту, Арисая, Аридая и Вайзату ¹⁰– десятерых сыновей Амана, сына Аммедаты, врага иудеев. Но они не протянули рук за добычей.

¹¹О числе убитых в крепости Сузы в тот же день доложили царю.

¹²Царь сказал царице Есфири:

– В крепости Сузы иудеи убили и истребили пятьсот человек и десятерых сыновей Амана. Что же они сделали в остальных царских провинциях? Итак, проси, чего хочешь, и будет тебе дано. Какова бы ни была твоя просьба, она будет исполнена.

¹³– Если царю угодно, – ответила Есфирь, – разреши иудеям в Сузах исполнять сегодняшний указ и завтра, а тела Амановых сыновей пусть повесят на виселице.

¹⁴И царь повелел, чтобы это было исполнено. В Сузах был дан указ, и тела десятерых сыновей Амана повесили. ¹⁵Сузские иудеи собрались вместе

көнтө, Атар айынта пергә йыйылышып, Шушанта өц йөс кешене үлтертеләр, алай пулса та, аларның малларына теймәтеләр.

¹⁶ Ул уакытта пашка иутейләр, үсләрнеңке өмөрөн саклап, тошманнарынан йаклау иткәле әм үсләренәң тошманнарынан котолғалы өцөн, патшаның улысларына йыйылтылар, йетмеш пиш мың кем аларны сөймәгәнне үлтертеләр, алай пулса та, аларның малларына теймәтеләр. ¹⁷ Пы унөцөнцө көнтө, Атар айынта пулты, ә унтүртенце көнтө алар йал иттеләр, ул көннө пайрам әм масайыц көн кылтылар.

¹⁸ Шушантағы иутейләр унөцөнцө көнтө әм унтүртенце көнтө йыйылтылар, ә унпишенце көнтө йал иттеләр, ул көннө пайрам әм масайыц көнө иттеләр.

¹⁹ Менә нимә өцөн ауылларта йәшәйтеген иутейләр Атар айынта унтүртенце көннө саклайтылар, масайыц әм пайрам көнө, йакшы көн тип исәпләйтеләр, пер перенә пүлэк шигелле асықлар йебәрәтеләр.

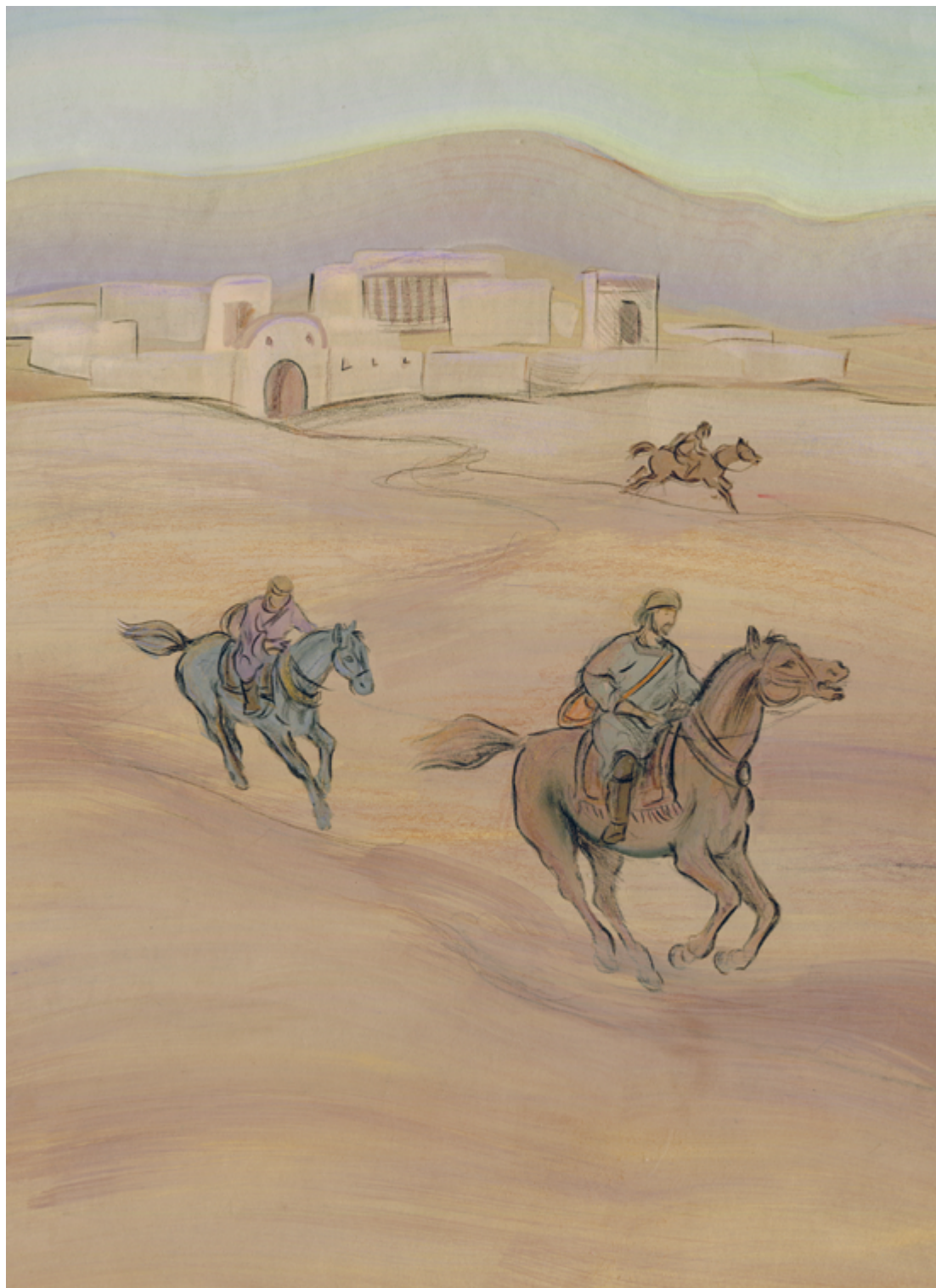

в четырнадцатый день месяца адара и предали в Сузах смерти триста человек, но не протянули рук за добычей.

¹⁶ Тем временем остальные иудеи, которые находились в царских провинциях, тоже собрались, чтобы защищаться и избавиться от своих врагов. Они убили из них семьдесят пять тысяч, но не протянули рук за добычей. ¹⁷ Это случилось в тринадцатый день месяца адара, а в четырнадцатый день они отдыхали и сделали его днем пиршеств и радости.

¹⁸ Но иудеи в Сузах собирались в тринадцатый и четырнадцатый день, а в пятнадцатый отдыхали и сделали его днем пиршеств и радости.

¹⁹ Вот почему иудеи поселений — те, что живут в неукрепленных городах, — соблюдают четырнадцатый день месяца адара как день радости и пиршеств, как праздник, когда они посылают друг другу съестные дары.

Пури́м пайрам куйыу

²⁰ Мартокай пы пулған кәлләрне йасып куйты, Ағашверош патшанын пөтөн улысларының иутейләренә, йыуыктағы та, алыстағы та, катларны йебәрте, ²¹ әрбер йыл Атар айынта, унтүртенце көнтә әм унпишенце көнтә пайрам кылғалы пойорто. ²² Пы көннәртә иутейләр үсләренәң тошманнарынан коткарылтылар, ул айта аларның кайғылары масайыцка, сығытлары пайрамка айланты. Ул көннәр пайрам әм масайыц көннәре пулсыннар, иутейләр пер перләренә асык, ә йарлыларға пүләкләр йебәрсеннәр.

²³ Мартокай аларға нимә йасты, иутейләр алтылар та, алай кылып пашлатылар. ²⁴ Каман, ағагей Камметатанын паласы, пөтөн иутейләренәң тошманы, аларны әләк иткәле уйлап куйған, пур (шәрәбә) ташлаған, аларны үлтергәле, кырып куйғалы иткесе килгән. ²⁵ Аның турынта кәбәр патшаға йеткәц, ул пойорок йасып пирте, Каманның иутейләргә каршы йаман уйы үсенәң пашына килте, әм үсен тә, аның палаларын тә пағанта асып

Установление праздника Пури́м

²⁰ Мардохей записал эти события и послал письма ко всем иудеям во всех провинциях царя Ксеркса, и ближних, и дальних, ²¹ чтобы они ежегодно праздновали четырнадцатый и пятнадцатый дни месяца адара, ²² как время, когда иудеи избавились от своих врагов, и как месяц, когда их скорбь обратилась в радость, а их плач — в праздник. Он написал им, чтобы они соблюдали эти дни как дни пиршеств и радости и посылали друг другу съестные дары и подарки бедным.

²³ Так у иудеев появился этот обычай — делать то, что написал Мардохей. ²⁴ Ведь агагитянин Аман, сын Аммедаты, враг всех иудеев, замышлял погубить их и бросал пур (то есть жребий) об их искоренении и гибели. ²⁵ Но когда Есфирь предстала перед царем, он отдал письменные повеления, чтобы злой замысел, который Аман задумал против иудеев, обратился против него самого и чтобы его и его сыновей повесили на виселице.

куйтылар. ²⁶Аның өчөн ул көннэргә «пур» сүстән цыккан «Пурим» исемне пиртеләр. Ул кат йасканнары, ул үсләре нимәне күргәннәре, алар пелән нимә пулғаны өчөн, ²⁷иутейләр үсләренә, нәселләренә, пөтөн аларға кушылған кешеләргә мынтайын этәт куйтылар: йасылған пуйынца, әрбер йылта, пилгеле уакытта пы ике көннө саклағалы. ²⁸Ул көннәрне искә алып, әрбер нәселтә, әрбер кәиләтә, әрбер улыста, әрбер тората пайрам кылғалы кәрәк. Иутейләр пы Пурим көннәрне онотмасыннар, аларның нәселләре алар турынта истә сакласыннар.

²⁹Абикаил кысы Эстер патшабикә иутей Мартокай пелән пергә, үс сүсен төрөс тейеү өчөн, икенце катны Пурим турынта йастылар. ³⁰Пы катларны Ағашверошноң патшалығынтағы йөс йегермә йете улысынта иутейләргә йебәртеләр, аларға тыныцлык әм кауапсыслык теләтеләр. ³¹Ницек иутей Мартокай пелән Эстер патшабикә пойорған, иутейләр үсләренә әм нәселләренә алай пулсын тип куйтылар, пилгеле уакытта Пурим көннәрен, ураса әм сығыт көннәрен тоткалы куштылар. ³²Пурим турынта пилгеләү Эстернең пойороғы пелән куйылған әм китапта йасылған.

²⁶(Так эти дни были названы Пурим, от слова «пур».) Из-за этого письма и из-за того, что они сами видели, и что с ними произошло, ²⁷иудеи установили такой обычай для себя, для своих потомков и для всех, кто бы к ним ни присоединился, непременно соблюдать эти два дня каждый год, как было записано, и в установленное время. ²⁸Эти дни следует помнить и соблюдать в каждом поколении, в каждой семье, в каждой провинции и в каждом городе. Эти дни Пурима не должны отменяться у иудеев, и память о них не должна исчезнуть у их потомков.

²⁹Царица Есфирь, дочь Авихаила, вместе с иудеем Мардохеем, со всей властью написали подтверждение этому второму письму о Пуриме. ³⁰А иудеям в ста двадцати семи провинциях царства Ксеркса были разсланы письма с пожеланием мира и безопасности, ³¹чтобы учредить эти дни Пурима в должное время, как предписали иудеям иудей Мардохей и царица Есфирь, и как сами они постановили для себя и своих потомков относительно времен поста и сетования. ³²Повеление Есфири подтвердило эти установления о Пуриме, и это было записано в свиток.

Мартокайны ололау

10 ¹Анан суң Ағашверош патша йасак салған, аны пөтөн йертә тә, тингес пуйтағы йерләртә тә түлөгәле тейеш пулғаннар. ²Аның пөтөн көкөмәтенә эшләрә, кыүәте, патша Мартокайға пиргән ололок турынта кикәйә Митийә әм Персийә патшаларның йылыасмасынта йасылған.

³Иутей Мартокай Ағашверош патшатан суң икенце кеше пулған. Ул үсенең калығына әм нәселенә рәғим-шәпкәтлек әм иминнек әстәгән. Ул иутейләрнең арасынта оло кеше пулған, әм аның калығынең кәнесе аны сөйгәннәр.

Возвеличивание Мардохея

10 ¹Царь Ксеркс наложил дань на все царство до самых далеких его побережий. ²Все дела его власти и могущества и полный рассказ о величии Мардохея, которым наделил его царь, записаны в «Летописи царей Мидии и Персии» ³Иудей Мардохей был вторым после царя Ксеркса; он был велик среди иудеев, и множество соплеменников глубоко чтило его, потому что он трудился на благо своего народа и говорил ради благополучия всех иудеев.

Эцтәлек Содержание

<i>Кереш сүс</i>	
<i>Предисловие</i>	3
Рут турынта китап	
Книга Руфи	5
Эстер турынта китап	
Книга Есфири	27

Рут турынта китап,
Эстер турынта китап

Книга Руфи, Книга Есфири
на сибирскотатарском языке
с параллельным русским текстом

Ruth, Esther in the Siberian Tatar language (ISO: sty)
with parallel Russian text

Институт перевода Библии
101000 Россия, Москва, Главпочтамт, а/я 360
www.ibt.org.ru; ibt_inform@ibt.org.ru

Подписано в печать 29.04.2022
Формат 84×108 1/16. Печать офсетная. Усл. печ. л. 3,78
Тираж 700 экз. Заказ №

Отпечатано в АО «Первая Образцовая типография»
Филиал «Чеховский Печатный Двор»
142300, Московская область, г. Чехов, ул. Полиграфистов, д.1
Сайт: www.chpd.ru, E-mail: sales@chpd.ru, тел. 8(499)270-73-59